

VITA PROSAICA SANCTI CUTHBERTI
EPISCOPI LINDISFARNENSIS, Auctore
Venerabili BEDA fere aequali.

OBSERVATIONES PRAEVIAE
MABILLONII.

1. Binam damus *S. Cuthberti* seu *Cuberhti* Vitam, aliam soluta, aliam stricta oratione a Beda scriptam, prout ipse tum in utriusque Vitae Praefatione, tum in lib. IV Hist., cap. 28, tum denique in Indice Operum suorum testatur. Prosaicam, utpote magis integram et accuratius conditam et comprobata, praeferimus metricae, quae tamen prior scripta est. Tertiam Cuthberti Vitam anno circa 700 quatuor libris edidit monachus Lindisfarnensis anonymus Cuthberti aequalis, gravis quidem auctor; vulgaruntque primi in suo Martio socii Bollandiani: nos singularia duntaxat excerptes, in notulas referemus. Praeter hos auctores, *Turgottus*, primum quidem Prior monasterii Dunelmensis ord. S. Bened., dein Sanct-Andreanus in Scotia episcopus, sub finem saeculi XI gesta S. Cuthberti retulit in Historiam suam Dunelmensem, quam Simeon monachus itidem Dunelmensis ac praeceptor paulo post in libros quatuor et in capitula distinxit, eamque suo nomine inscripsit: at Joannes Seldenus in Praefatione ad editionem Scriptorum decem Historiae Anglicanae genuino vindicavit auctori.

2. S. Cuthberti memoria celebratur in antiquis Bedae, Usuardi, Wandalberti, Adonis, Hrabani et Notkeri Martyrologiis: nec solum Northumbriae regnum, sed universam Britanniam insulam, adeoque omnem Ecclesiam suo splendore illustravit. Huc spectat id quod Alcuinus in Epigrammate 178 canit III hunc modum:

Magnus et ipse Pater, praesul pastorque, sacerdos
Cudbertus, vestrae jam decus Ecclesiae;
Quanta piis precibus Domino donante peregit,
Non opus est nostris dicere versiculis:
Dum prius heroicis praeclarus Beda magister
Versibus explicuit indita gesta Patris.
Laudibus ac celebrat quem tota Britannia crebris,
Et precibus cogitat se auxiliare piis.

Hinc festus ejus dies non tantum in Britanniae Ecclesiis antiquitus celeberrimus fuit, verum etiam in aliis regnis ac provinciis, maxime in Gallia XIII *Kalend. Aprilis*. Quippe in libro Sacramentorum, jussu Ratoldi abbatis Corbeiensis ante annum 980 scripto, habetur peculiare S. Cuthberti officium, praefatio propria, et benedictio episcopalis, quae solemnioribus duntaxat diebus adhiberi solebat. In Collecta seu Oratione prima S. Cuthbertus *martyr* appellatur. *Sanctus et gloriosus Cutberhtus martyr mirabilis atque potens anachorita, cujus in opere gaudet Dominus, intercessor optimus et fortissimus protector, in Deo memento nostri semper in conspectu Domini, praesta hic auxilium et in aeterna saecula*. Deinde sequuntur *Oratio super oblata* et *Praefatio*, postremo *Benedictio*, quam hic commemorare juvat. *Domine, Deus omnium gratiarum, respicere dignare omnem hunc populum tuum, qui in honore tuo divinis famulatur obsequiis, et quidquid sancto martyri*

tuo Cutberhto hodierna die profuit ad beatitudinem, prosit huic Ecclesiae ad exemplum. Amen. Ut ipso intercedente sit in eis fides recta, imitabilis forma casta sobrietas, hospitalis charitas: spiritualis prudentia, alta sapientia; mens humilis, vita sublimis. Amen. Ut cum ante tremendum iudicii diem in conspectu tuo astiterint, non damnandam, sed mitem ex ore tuo audiant absolutionis sententiam. Quod ipse praestare dignetur, etc. Quibus in locis martyris nomen in stricta significatione pro confessore usurpatur.

3. Cuthbertus adolescens in *Mailros* Coenobio ad Tinidim seu Tuvedam, regni Berniciorum, nunc hodiernae Scotiae fluvium in Marchia seu Mersia, monachum induit anno 651, ibique conversatus est ad annum usque 664 praepositi aliquandiu gerens officium: quod postea in Lindisfarne insula exercuit ad annum 676 quo in Farne eremiticam vitam exegit ad annum electionis suae in episcopum 684. Lindisfarnensis locus, quem *Insulam sacram*, Anglice *Holy-Iland* ob sanctorum monachorum habitationem vocant, accedente ac *recedente rheumate*, inquit Beda lib. III Hist., cap. 3, *bis quotidie instar insulae, maris circumluitur undis, et bis renudato littore contiguus terrae redditur*. Lindisfarne dicitur a *Lindo fluvio*, cui ab ora Northumbriae objecta est, *excurrente in mare, qui duorum pedum habens latitudinem nonnisi cum recesserit mare videri potest*, ut refert Turgottus in lib. II Hist. Dunelm., cap. 5. Hinc ad septimum milliare Euro-Austrum versus Farne insula conspicitur, altissimo Oceano inclusa. Hic S. Cuthbertus diem supremum absolvit, illic sepulturam consecutus est.

4. Quam regulam tenuerit Cuthbertus, paucis inquirendum. Socii Bollandiani innuere videntur, S.

Columbae abbatis Hiiensis regulam in monasteriis a Cuthberto lustratis tum observatam fuisse: quod an ita sit, ex subjectis argumentis lector dijudicet. Columba abbas Scotus quoad coronam et Pascha Scotorum instituta sectabatur. *Haec autem dissonantia Paschalis observantiae*, inquit Beda lib. III, cap. 25, *vivente Aidano patienter ab omnibus tolerabatur. Defuncto Finano qui post illum fuit, cum Colmanus in episcopatu succederet et ipse missus a Scotia, gravior de observatione Paschae, necnon et de aliis ecclesiasticae vitae disciplinis controversia nata est. In monasterio Streaneshalch, cui tunc Hilda abbatissa praefuit, synodus facta est anno 664 eodem auctore cap. inseq. Finito conflictu Colman videns spretam suam doctrinam sectamque esse despectam, assumptis his qui se sequi voluerunt, id est qui Pascha catholicum et tonsuram coronae recipere nolebant, Scotiam (id est Hiberniam) regressus est. Fratribus qui in Lindisfarnensi Ecclesia Scotis abeuntibus remanere maluerunt, praepositus est abbas jure vir reverendissimus ac mansuetissimus Eata, qui erat abbas in monasterio quod vocatur Mailros: quod aiunt Colmanum abiturum petiisse et impetrasse a rege Oswio, eo quod esset idem Eata unus de duodecim pueris Aidani, quos primo episcopatus sui tempore de natione Anglorum erudiendos in Christo accepit. Eata Cuthberto tonsuram habitumque monasticum impertivit; tonsuram, inquam, non Scoticam, sed Petri in modum coronae spineae caput Christi cingentis, teste anonymo monacho Lindisfarnensi. Bollandi continuatores suspicantur, anonymi textum hoc loco interpolatum esse. Conjecturae favere videtur Bedae modo citati auctoritas, ex qua inferendum videtur, Scoticos usus in coenobiis Maiirosensi et Lindisfarnensi ad annum usque 654, quo celebrata est*

synodus, retentos fuisse. Porro Cuthbertus anno 651 in Mailrosensi tonsuram acceperat. Verum Eata abbas, Colmani licet discipulos, poterat, utpote Anglus, jam abdicasse Scoticos mores, et ad Romanos concessisse. Ut sit, saltem certum est, Cuthbertum post synodum praelaudatam Romanae parti ac Benedictinae regulae adhaesisse. Certe, Beda testante in Vitae prosaicae cap. 39, Cuthbertus morti proximus discipulos admonuisse fertur, *ut cum illis qui ab unitate catholicae pacis vel Pascha non suo tempore celebrando, vel perverse vivendo aberrant, nulla ipsis esset communio*. Et Anonymus in lib. III: *Vivens quoque ibi, inquit (nempe in Farne insula) secundum sanctam Scripturam, contemplativam vitam in actuali agens, et nobis regularem vitam primum componens constituit, quam usque hodie cum regula Benedicti observamus*. Scribebat porro anonymus *Alfrido rege pacifice tum regnante*, ex lib. III, num. 6, proinde ante annum 705, quo rex ipse decessit. Jam ergo ante annum 700 regula S. Benedicti a monachis Lindisfarnensibus servabatur: imo vivente ipso Cuthberto. Meridianam enim quietem Cuthberto praeposito actitabant monachi illi, haud dubie ex praescripto Benedictinae regulae in cap. 48: *Post Sextam surgentes a mensa pausent in lectis suis*. Et praepositi officium quod Boisilus ac Cuthbertus sub abbate exercuerunt ex ejusdem regulae decreto in cap. 65 profectum videtur. Non enim facile reperiatis praepositum cum abbate in eodem monasterio, praeterquam in illis monasteriis quae Benedictinis institutis addicta erant. Denique Wilfridus, eximius regulae Benedictinae propagator, consentientibus etiam adversariis, postquam Scotos in praedicta synodo revicit, et ex Northumbria vi veritatis effugavit, sine dubio desertis

Scotorum coenobiis regulam S. Benedicti imposuit. Quanquam non dubitamus, decreta quaedam seu statuta, praeter regulam S. Benedicti monachis Lindisfarnensibus praescripta fuisse.

5. *In nullam pene ecclesiarum*, ait Turgottus in lib. II, cap. 17, *quas confessor beatus sive ante sive in tempore fugae vel post, sui sacri corporis praesentia illustravit, ulla usque hodie feminis esse constat intrandi licentia*. Causam ab auctore ibidem assignatam infra ad cap. 10 adnotabimus. *Omnibus ergo et viris et feminis consentientibus, omne suis et in praesenti et post futuris temporibus muliebre interdixit consortium, earumque ab ecclesiae suae ingressu penitus amovit introitum. Unde in insula sedis episcopalis ejus facta ecclesia, quae lingua indigenarum Grenechiche, id est viridis ecclesia appellatur, eo quod in campi virentis planitie sita sit, jussit ut illo missas et verbum Dei auditurae mulieres convenirent, ne propius ecclesiae in qua ipse cum monachis conversabatur unquam accederent. Quae consuetudo usque hodie diligenter observatur, in tantum ut nisi metus hostilis vel concrematio loci compellat, nec in coemeteria quidem ipsarum ecclesiarum, ubi ad tempus corpus ejus requieverat, mulieribus introire liceat*. Haec latius in libro Mirac. S. Cuthberti, cap. 8 et seqq., saeculo IV Bened. referenda.

[VITA S. CUTHBERTI.(C)]

Praefatio, AD EADFRIDUM LINDISFARNENSEM EPISCOPUM.

Domino sancto ac beatissimo Patri Eadfrido episcopo, sed et omni congregationi fratrum, qui in Lindisfarnensi insula Christo deserviunt, Beda fidelis vester conservus, salutem.

Quia jussistis, dilectissimi, ut in libro quem de Vita beatae memoriae Patris nostri Cudbercti vestro rogatu composui, praefationem aliquam juxta morem in fronte praefigerem, per quam legentibus universis et vestrae desiderium voluntatis et obeditionis nostrae pariter assensio fraterna claresceret, placuit in capite praefationis et vobis qui nostis ad memoriam revocare, et eis qui ignorant haec forte legentibus notum facere, quia nec sine certissima exquisitione rerum gestarum aliquid de tanto viro scribere, nec tandem ea quae scripseram, sine subtilissima examinatione testium indubiorum passim transcribenda quibusdam dare praesumpsi. Quin potius primo diligenter exordium, progressum et terminum gloriosissimae conversationis ac vitae illius ab his qui noverant investigans, quorum etiam nomina in ipso libro aliquoties ob indicium certum cognitae veritatis apponenda judicavi, sic demum ad schedulas manum mittere incipio. At digesto opusculo, sed adhuc retento in schedulis, frequenter et reverentissimo fratri nostro Herefrido presbytero huc adventanti, et aliis qui diutius cum viro Dei conversati vitam illius optime noverant, quae scripsi legenda atque ex tempore retractanda praestiti, ac nonnulla ad arbitrium eorum, prout videbantur, sedulus emendavi sicque omnibus scrupulorum ambagibus ad purum ablatis, certam veritatis indaginem simplicibus explicitam sermonibus commendare membranulis, atque ad vestrae

quoque fraternitatis praesentiam asportare curavi, quatenus vestrae auctoritatis iudicio vel emendarentur, vel probarentur vera esse quae scripta sunt. Quod cum Domino juvante patrarem, et coram senioribus ac doctoribus vestrae congregationis libellus biduo legeretur, ac solertissime per singula ad vestrum pensaretur examen: nullus omnimodis inventus est sermo qui mutari debuisset, sed cuncta quae scripta erant communi consilio decernebantur absque ulla dubietate legenda, et his qui religionis studio vellent ad transcribendum esse tradenda. Sed et alia multa nec minora his quae scripsimus, praesentibus nobis adinvicem conferentes, de vita et virtutibus beati viri superintulisti, quae prorsus memoriae digna videbantur, si non deliberato ac perfecto operi nova interserere vel superadjicere minus congruum atque indecorum esse constaret.

Dehinc admonendam vestrae almitatis coronam ratus sum, ut sicut ipse munus obedientiae meae, quod jubere estis dignati, promptus solvere non distuli, ita vos quoque ad reddendum mihi vestrae intercessionis praemium pigri non sitis, sed cum eundem libellum relegentes pia sanctissimi Patris memoria vestros animos ad desideria regni coelestis ardentius attollitis, pro mea quoque parvitate memineritis divinam exorare clementiam, quatenus et nunc pura mente desiderare, et in futuro perfecta beatitudine merear videre bona Domini in terra viventium; sed et me defuncto pro redemptione animae meae quasi familiaris et vernaculi vestri orare, et missas facere, et nomen meum inter vestra scribere dignemini. Nam et tu, sanctissime antistes, hoc te mihi promisisse jam retines, in cujus etiam testimonium futurae conscriptionis religioso fratri vestro Gudfrido

mansionario praecepisti, ut in albo vestrae sanctae congregationis meum nunc quoque nomen apponeret. Sciat autem sanctitas vestra quia vitam ejusdem Deo dilecti Patris nostri, quam vobis prosa editam dedi aliquanto quidem brevius, sed eodem tamen ordine, rogantibus quibusdam e nostris fratribus heroicis dudum versibus edidi; quos si vos habere delectat, a nobis exemplar accipere potestis, in cujus operis praefatione promisi me alias de Vita et miraculis ejus latius esse scripturum, quam videlicet promissionem in praesenti opusculo, prout Dominus dederit, adimplere satago. Orante ergo me pro vobis beatitudinem vestram Dominus omnipotens custodire dignetur incolumem, dilectissimi fratres, et domini mei. Amen.

SANCTI CUTHBERTI. LINDISFARNENSIS EPISCOPI, LIBER DE VITA ET MIRACULIS.

CAPUT PRIMUM.---*Quomodo puer Dei Cudberctus per infantem sit praedicto episcopatui admonitus.*

Principium nobis scribendi de Vita beati Cudbercti Jeremias propheta consecrat, qui anachoreticae perfectionis statum glorificans ait: *Bonum est viro cum portaverit jugum ab adolescentia sua; sedebit solitarius et tacebit, quia levabit se*

super se. Hujus namque boni dulcedine accensus vir Domini Cudberctus, ab ineunte adolescentia jugo monachicae institutionis collum subdidit; et ubi opportunitas juvit, arrepta etiam conversatione anachoretica, non paucio tempore solitarius sedere, atque ob suavitatem divinae contemplationis ab humanis tacere delectabatur alloquiis. Sed ut haec in majore aetate posset, superna illum gratia ad viam veritatis paulatim a primis jam pueritiae incitaverat annis, siquidem usque ad octavum aetatis annum, qui post infantiam pueritiae primus est, solis parvulorum ludis et lasciviae mentem dare noverat, ita ut illud beati Samuelis tunc de ipso posset testimonium dici: *Porro Cudberctus necdum sciebat Dominum, neque revelatus fuerat ei sermo Domini.* Quod in praeconium laudis dictum est pueritiae illius, qui aetate major perfecte jam cogniturus erat Dominum, ac sermonem Domini revelata cordis aure percepturus. Oblectabatur ergo, ut diximus, jocis et vagitibus, et juxta quod aetatis ordo poscebat, parvulorum conventiculis interesse cupiebat, ludentibus colludere desiderabat: et quia agilis natura atque acutus erat ingenio, contendentibus ludo saepius praevalere consueverat, adeo ut fessis nonnunquam caeteris, ille indefessus adhuc, si qui ultra secum vellent certare, quasi victor laetabundus inquireret. Sive enim saltu, sive cursu, sive luctatu, seu quolibet alio membrorum sinuamine se exercerent, ille omnes aequaevos et nonnullos etiam majores a se gloriabatur esse superatos. Cum enim esset parvulus, ut parvulus sapiebat, ut parvulus cogitabat; qui postmodum factus vir, plenissime ea quae parvuli erant deposuit.

Et quidem divina dispensatio primitus elationem animi puerilis digno paedagogo compescere dignata est. Nam sicut

beatae memoriae Trumvine episcopus ab ipso Cudbercto sibi dictum perhibebat, dum quadam die solito luctamini in campo quodam non modica puerorum turba insisteret, interesset et ipse, et sicut ludentium levitas solet, contra congruum naturae statum variis flexibus membra plerique sinuarent, repente unus de parvulis, triennis ferme, ut videbatur, accurrit ad eum, et quasi senili constantia coepit hortari, ne jocis et otio indulgeret, sed stabilitati potius mentem simul et membra subjugaret. Quo monita spernente, luget ille corruens in terram, et faciem lacrymis rigans. Accurrunt consolaturi caeteri, sed ille perstat in fletibus. Interrogant quid haberet repentinum, unde tantis afficeretur lamentis. At ille tandem exclamans, consolanti se Cudbercto: «Quid, inquit, haec, sanctissime antistes et presbyter Cudbercte, et naturae et gradui tuo contraria geris? Ludere te inter parvulos non decet, quem Dominus etiam majoribus natu magistrum virtutis consecravit.» Audiens haec bonae indolis puer, fixa intentione suscepit, moestumque infantem piis demulcens blanditiis, relicta continuo ludendi vanitate, domum rediit, ac stabilior jam ex illo tempore animoque adolescentior existere coepit; illo nimirum Spiritu interius ejus praecordia docente, qui per os infantis extrinsecus ejus auribus insonuit. Nec mirandum cuiquam parvuli lasciviam per parvulum potuisse Domino agente cohiberi, qui ad prohibendam Prophetiae insipientiam in ore subjugalis muti rationabilia verba, cum voluit, edidit, in cujus laude veraciter dictum est: *Quia ex ore infantium et lactentium perfecisti laudem.*

CAP. II. *Quomodo genu dolente claudus effectus sit, et angelo medicante sanatus.*

Verum quia omni habenti dabitur et abundabit, id est, habenti propositum amoremque virtutum, harum copia superno munere donabitur, quoniam puer Domini Cudberctus quae per hominem accepit hortamenta, sedulo corde retinebat, etiam angelico visu et affatu confortari promeruit. Nam subito dolore genu correptum illius acri coepit tumore grossescere. ita ut nervis in poplite contractis pedem primo a terra suspensum claudicans portaret, dehinc ingravescente molestia omni privaretur incessu. Qui die quadam deportatus foras a ministris atque sub divo recumbens, vidit repente venientem de longe equitem albis indutum vestimentis et honorabilem vultu, sed et equum cui sedebat incomparandi decoris. Qui cum adveniens mansueto illum saluaret alloquio, addidit quasi per jocum inquirere, si aliquod tali hospiti praebere vellet obsequium. At ille: «Jam, inquit, promptissime cuperem tuis astare devotus obsequiis, si non, exigentibus culpis, hujus languoris compede retinerer. Diu namque est quod molestia genu tumentis oppressus, nulla cujuslibet medicorum industria possum sanari.» Qui desiliens equo ac genu languidum diligentius considerans: «Coque, inquit, triticeam in lacte farinam, et hac confectione calida tumorem superungue, et sanaberis.» Et his dictis ascendens equum abiit. Ille jussis obtemperans post dies paucos sanatus est, agnovitque angelum fuisse qui haec sibi monita dedisset, mittente illo qui quondam Raphaellem archangelum ad sanandos Tobiae visus destinare dignatus est. Quod si cui

videtur incredibile angelum in equo apparuisse, legat historiam Machabaeorum, in qua angeli in equis, et ad Judae Machabaei et ad ipsius templi defensionem advenisse memorantur.

CAP. III. *Quomodo ventis oratione mutatis, rates Oceano delapsas revocavit ad littus.*

Ab hoc autem tempore devotus Domino puer, sicut ipse postea familiaribus suis attestari solebat, saepe in angustiis se vallantibus orans ad Dominum, angelica meruit opitulatione defendi, necnon etiam pro aliis in periculo constitutis, quia benigna pietate supplicabat exaudiebatur ab illo qui clamantem pauperem exaudire et ex omnibus tribulationibus ejus consuevit eripere. Est denique monasterium non longe ab ostio *Tini* fluminis ad Meridiem situm, tunc quidem virorum, nunc autem mutato ut solet per tempora rerum statu, virginum Christo servientium nobili examine pollens. Qui, videlicet, famuli Christi dum ligna monasterii usibus apta, per memorati alveum fluminis de longe ratibus veherent, jamque e regione ejusdem monasterii vehendo devenirent, ac rates ad terram educere conarentur, ecce subito ventus ab occasu tempestivus assurgens abripuit rates, atque ab ostio fluminis trahere coepit. Quod videntes e monasterio fratres, emissis fluvio naviculis eos qui in ratibus laborabant adjuvare nitebantur, sed vi fluminis ac ventorum violentia superati, nequaquam valebant. Unde facta desperatione

humani adjutorii fugerunt ad divinum. Egressi namque de monasterio, et labentibus in Oceanum ratibus collecti in proxima obice flectebant genua, supplicantes Domino pro his quos in tantum mortis discrimen jamjamque irruere cernebant. Sed provisione divina quamvis diu precantium vota sunt dilata, ut, videlicet, quanta esset in Cudbercto virtus precandi patesceret. Stabat enim in altera amnis ripa vulgaris turba non modica, in qua stabat et ipse. Quae cum aspectantibus cum tristitia monachis raptas porro per mare cerneret rates, adeo ut quasi quinque aves parvulae, quinque enim rates undis insidentes apparerent, coepit irridere vitam conversationis eorum, quasi merito talia paterentur, qui communia mortalium jura spernentes, nova et ignota darent statuta vivendi. Prohibuit Cudberctus probra deridentium: «Quid agitis, inquires, fratres, maledicentes his quos in lethum jam trahi videtis? nonne melius esset et humanius Dominum pro eorum salute precari quam de illorum gaudere periculis?» At illi rustico, et animo et ore stomachantes adversus eum: «Nullus, inquiunt, hominum pro eis roget, nullius eorum misereatur Deus, et qui veteres culturas hominibus tulere, et novae qualiter observari debeant nemo novit.» Quo accepto responso, ipse oraturus Dominum genua flexit, caput in terram declinavit, statimque retorta vis ventorum, rates cum his qui ducebant gaudentibus integras ad terram ejecit, et juxta ipsum monasterium in loco opportuno deposuit. Videntes autem rustici erubuerunt de sua infidelitate, fidem vero venerabilis Cudbercti et tunc laude digna praedicabant, et deinceps praedicare nullatenus cessabant. Adeo ut frater quidam nostri monasterii probatissimus, cujus ipse haec relatione didici, sese haec ab

uno ipsorum rusticae simplicitatis viro, et simulandi prorsus ignaro coram multis saepe assistentibus audisse narraverit.

*CAP. IV. Quomodo cum pastoribus positus
animam sancti Aldani episcopi ad coelum ferri
ab angelis aspexerit.*

At ubi gubernatrix vitae fidelium gratia Christi voluit famulum suum arctioris propositi subire virtutem, altioris praemii gloriam promereri, contigit eum remotis in montibus commissorum sibi pecorum agere custodiam. Qui dum nocte quadam, dormientibus sociis, ipse juxta morem pervigil in oratione duraret, vidit subito fusum de coelo lumen medias longae noctis interrupisse tenebras. In quo coelestium choros agminum terram petisse, nec mora, sumpta secum anima charitatis eximiae, coelestem rediisse ad patriam. Compunctus est multum hoc visu Deo dilectus adolescens, ad subeundam gratiam exercitii spiritalis, ac promerendae inter magnificos viros vitae felicitatisque perennis confestim Deo laudes, gratiarumque referens actiones, sed et socios ad laudandum Dominum fraterna exhortatione provocans: «Heu, miseri, inquit, qui somno et inertiae dediti, non meremur semper vigilantium ministrorum Christi cernere lucem. En ipse cum modico noctis tempore pervigil orarem tanta Dei magnalia conspexi. Aperta est janua coeli, et inductus illuc angelico comitatu spiritus cujusdam sancti, qui nunc nobis in infima caligine versantibus, supernae mansionis gloriam ac regem illius Christum perpetuo beatus intuetur. Et quidem

hunc vel episcopum quemlibet sanctum, vel eximium de fidelium numero virum fuisse existimo, quem tantae splendore lucis, tot ducentium choris angelorum coelis allatum vidi.» Haec dicens vir Domini Cuthbertus, non parum corda pastorum ad reverentiam divinae laudationis accendit. Agnovitque mane facto antistitem Lindisfarnensis Ecclesiae Aidanum, magnae utique virtutis virum, per id temporis quo viderat raptum de corpore coelestia regna petisse, ac statim commendans suis pecora quae pascebat dominis, monasterium petere decrevit.

CAP. V. Quomodo iter faciens cibos Domino procurante percepit.

Cumque novum vitae continentioris ingressum sedulo jam corde meditaretur, adfuit gratia superna quae animum ejus arctius suo in proposito firmaret ac manifestis edoceret indiciis, quia quaerentibus regnum Dei et justitiam ejus, et ea quae ad victum corporis pertinent beneficio divinae promissionis adjiciuntur. Quadam namque die dum iter solus ageret, divertit hora tertia in villam quam eminus positam forte reperit. Intravitque domum cujusdam religiosae matris familias, paululum ibidem quiescere desiderans, et jumento potius cui sedebat, quam sibi alimentum poscere curans; erat enim tempus incipientis brumae. Suscepit ergo eum mulier benigne, rogavitque sollicite ut prandium parare atque illum reficere liceret. Negavit vir Domini: «Non possum, inquit, adhuc manducare, quia dies jejunii est,» erat namque sexta Sabbati qua plerique fidelium ob

reverentiam Dominicae passionis usque ad nonam horam solent protelare jejunium. Perstitit in rogando mulier, hospitalitatis studio devota. «Ecce, inquit, in itinere quo vadis, nullum viculum, nulla hominum habitacula reperies; et quidem longum restat iter, neque ante solis occubitum valet consummari. Unde precor antequam egrediaris accipias cibos, ne tota die jejunium sustinere, vel etiam procrastinare cogaris.» At ille, quamvis multum rogante femina, rogantis instantiam religionis amore devincens, jejunus diem duxit ad vesperum.

Cumque instante jam vespera cerneret se iter quod proposuerat eodem die non posse finire, neque ulla in proximo hominum hospitia ubi manere posset adesse, ecce subito iter faciens vidit juxta pastorum tuguria, quae aestate infirmiter posita tunc jam deserta patebant. Huc propter manendum ingrediens, equum in quo venerat alligavit ad parietem, collectumque feni fasciculum quem tecto ventus abstulerat edendum illi apposuit. Ipse orando horam ducere coepit. At subito inter psalmodiam vidit equum elato sursum capite tecta casae carpentem ore, josumque trahentem, atque inter cadentia fena tecti involutum pariter decidere linteum; volensque dignoscere certius quid esset, finita oratione accessit, et invenit involutum linteo dimidium panis calidi et carnem, quae ad unam sibi refectionem sufficere possent, laudemque decantans beneficiis coelestibus: «Deo, inquit, gratias ago, qui et mihi pro amore esui [*F. ejus*] jejunanti, et meo comiti coenam praevidere dignatus est.» Divisit ergo fragmen panis quod invenit, partemque ejus dimidiam equo dedit, reliquam suo esui reservavit, atque ex illo jam die promptior factus est ad jejunandum, quia

nimirum intellexit ejus dono sibi refectionem procuratam in solitudine, qui quondam Eliam solitarium quia nullus hominum aderat qui ministraret, ejusdemmodi cibo per volucres non paucis tempore pavit; cujus oculi super timentes eum, sperantes autem in misericordia ejus, ut eripiat a morte animas eorum, et alat eos in fame. Haec mihi religiosus nostri monasterii quod est ad ostium Viuri fluminis presbyter de nomine Inguald, qui nunc longae gratia senectutis, magis corde mundo coelestia quam terrena carnalibus contemplatur aspectibus, ab ipso Cudbercto jam tunc episcopo se audisse perhibuit .

*CAP. VI. Quod ei testimonium venienti ad
monasterium Boisil vir sanctus in spiritu
prophetaverit.*

Interea venerabilis Domini servus relictis saeculi rebus monasterialem properat subire disciplinam, utpote coelesti visione ad appetenda perpetuae gaudia beatitudinis incitatus, ad tolerandam pro Domino esuriem sitimque temporalem epulis invitatus coelestibus. Et quidem Lindisfarnensem Ecclesiam multos habere sanctos viros quorum doctrina et exemplis instrui posset noverat, sed fama praeventus Boisili sublimium virtutum monachi et sacerdotis Mailros petere maluit. Casuque contigit ut cum illo proveniens equo desiluisset, ingressurusque ad orandum ecclesiam, ipsum pariter equum, et hastam quam tenuerat manu ministro dedisset, necdum enim habitum deposuerat saecularem,

Boisilus ipse prae foribus monasterii consistens, prior illum videret. Praevidens in spiritu quantus conversatione esset futurus quem cernebat, hoc unum dixit astantibus: «Ecce servus Dei,» imitatus illum qui venientem ad se Nathanael intuitus, *Ecce, inquit, vir Israelita, in quo dolus non est*; sicut religiosus ac veteranus Dei famulus, et presbyter Sigfridus solet attestari, qui eidem Boisilo haec dicenti inter alios adstabat, tunc in ipso monasterio adolescens primis adhuc monachicae vitae rudimentis institutus, nunc in nostro, id est Gyrvensi monasterio perfectum in Christo agens virum, et inter aegra spiritus extremi suspiria laetum vitae alterius sitiens introitum. Nec plura loquens Boisilus pervenientem mox ad se Cudberctum benigne suscepit, causamque sui itineris exponentem, quia videlicet monasterium saeculo praetulerit, benignus secum retinuit. Erat enim praepositus ejusdem monasterii.

Et post dies paucos adveniente viro beatae recordationis Eata, tunc presbytero et abbate monasterii ipsius, postea Lindisfarnensis Ecclesiae, simul et ejusdem loci antistite, indicavit ei de Cudbercto, et quia boni propositi animum gereret exposuit, obtinuitque apud eum ut accepta tonsura fratrum consortio jungeretur. Quod ingressus monasterium confestim aequalem caeteris fratribus vitae regularis observantiam tenere, vel etiam arctioris disciplinae studiis supergredi curabat, legendi videlicet, operandi, vigilandi, atque orandi solertior. Sed et juxta exemplum Samsonis fortissimi quondam Nazarei, ab omni quod inebriare potest sedulus abstinebat: non autem tantam escarum valebat subire continentiam, ne necessariis minus idoneus efficeretur operibus. Erat enim robustus corpore et

integer viribus, et ad quaecunque volebat aptus exercitia laboris.

*CAP. VII. Quomodo, angelum hospitio
suscipiens, dum panem quaerit ministrare
terrenum, coelesti ab eodem remunerari
meruerit.*

Cumque post aliquot annos regi Alchfrido placeret pro redemptione animae suae locum quemdam regni sui, qui vocatur Inhyrpum ad construendum ibidem monasterium Eaton abbati donare, tollens idem abbas quosdam e fratribus secum, in quibus et Cudbertum, condidit ibi quod petebatur monasterium, atque eisdem quibus antea Mailros institutis disciplinae regularis imbuit. Ubi famulus Domini Cudberctus suscipiendorum officio praepositus hospitum, probandae suae gratia devotionis angelum Domini suo suscepisse fertur hospitio. Exiens etenim primo mane de interioribus monasterii aedibus ad hospitum cellulam, invenit inibi quemdam sedentem juvenem, quem hominem aestimans, solito mox humanitatis more suscepit. Nam lavandis manibus aquam dedit, pedes ipse abluit, linteo extersit, fovendos humiliter manibus suo in sinu composuit, atque ut horam diei tertiam etiam cibo reficiendus exspectaret, rogavit, ne si jejunos iret fame pariter et frigore lassaretur hiberno. Putabat namque hominem nocturno itinere simul et flatibus defessum niveis, illo requiescendi gratia diluculo devertisse. Negavit ille, et se cito iturum, quia longius

esset mansio ad quam properaret, respondit. At Cudberctus diu multum rogans, tandem adjuratione addita divini nominis, ad manendum coegit; statimque ut expletis horae tertiae precibus vescendi tempus aderat, apposuit mensam, sumendas obtulit escas, et «Obsecro te, inquit, frater, reficias, dum rediens panem calidum affero: spero enim quia jam cocti sunt modo.» At ubi rediit, non invenit hospitem quem edentem reliquerat; explorat vestigia quo iret, sed nulla uspiam cernit, recens autem nivis terram texerat, quae facillime viantis iter proderet, et quo declinaret, monstraret. Stupefactus ergo vir Domini, et secum quaerens de facto reposuit mensam in conclavi. Quod ingressus continuo obviam habuit miri odoris fragrantiam. Circumspiciens autem unde esset orta tanta odoris suavitas, vidit juxtapositos tres panes calidos insoliti candoris et gratiae. Pavensque talia secum loquitur: «Cerno quod angelus Dei erat quem suscepi, pascere, non pasci veniens. En panes attulit quales terra gignere nequit. Nam et lilia candore, et rosas odore, et mella praecellunt sapore. Unde constat quia non densa tellure orti, sed de paradiso voluptatis allati sunt. Nec mirum quod epulas in terris sumere respuerit humanas, qui aeterno vitae pane fruitur in coelis.» Itaque vir Domini de ostensa miraculi virtute compunctus, majorem ex eo virtutum operibus curam impendebat. Crescentibus autem virtutibus crevit et gratia coelestis. Denique saepius ex eo tempore angelos videre et alloqui, sed et esuriens cibis specialibus sibi a Domino praeparatis meruit refici. Nam quia affabilis et jucundus moribus erat, plerumque dum ad exemplum vivendi praesentibus patrum praecedentium gesta referret, etiam quid sibi doni spiritalis superna pietas contulerit humiliter interserere solebat. Et aliquando autem velate quasi sub

persona alterius id facere curabat. Quod tamen qui audiere, quia de seipso dixerit intelligebant, juxta exemplum Magistri gentium, qui modo aperte suas virtutes replicat, modo sub praetextu alterius personae loquitur, «Scio hominem in Christo, ante annos quatuordecim raptum usque ad tertium coelum.»

CAP. VIII. *Quod salvato a languore Cudbercto
Boisil moriturus quae essent ventura
praedixerit.*

Interea quia fragilis est et more freti volubilis omnis saeculi status, instante subito turbine praefatus abbas Eata cum Cudbercto et caeteris quos secum adduxerat fratribus domum repulsus est, et locus monasterii quod condiderat aliis ad incolendum monachis datur. Nec memoratus athleta Christi mutatione locorum mutavit mentem ab arrepto semel proposito militiae coelestis. Verum diligentissime, juxta quod et ante facere consueverat, beati Boisili dictis pariter auscultabat et actis. Quo tempore, sicut Herefridus familiaris ejus presbyter, et abbas quondam monasterii Lindisfarnensis ipsum referre solitum testatur, morbo pestilentiae quo tunc plurimi per Britanniam longe lateque deficiebant correptus est. At fratres monasterii illius totam, pro ejus vita et salute precantes, noctem duxere pervigilem. Omnes enim quasi hominis sancti necessariam sibi ejus adhuc in carne praesentiam rebantur. Quod dum ipsi mane quidam de illis indicaret, nam nesciente eo fecerant, respondens statim: «Et

quid jaceo? inquit: neque enim putandum est, quia tot taliumque virorum preces Deus despexerit: date baculum et caligas;» confestimque exsurgens coepit tentare incessum, baculo innitens, et crescente per dies virtute sanitatem quidem recepit, sed quia tumor qui in femore ejus parebat, paulatim a superficie detumescens corporis ad viscerum interiora prolapsus est, toto pene vitae suae tempore aliquantulum interaneorum non cessabat sentire dolorem, videlicet, ut, juxta Apostolum, Virtus in infirmitate perficeretur.

Quem cum famulus Domini Boisil a valetudine sanatum cerneret, ait: «Vides, frater, quia liberatus es a molestia qua laborabas, et dico tibi quod ea jam ultra tangendus non es, neque hoc moriturus in tempore; simulque moneo, ut quia me mors vicina praestolatur, discere a me aliquid quandiu docere valeam non omittas. Non enim plus quam septem dies sunt, quibus mihi ad docendum sanitas corporis, et linguae suppetat virtus.» Respondit Cudberctus, nihil haesitans de veritate dictorum illius: «Et quid, rogo, optimum mihi est legere, quod tamen una valeam consummare septimana?» At ille: «Joannem, inquit, evangelistam.» Est autem mihi codex habens quaterniones septem, quas singulis diebus singulas possumus, Domino adjuvante, legendo, et quantum opus est inter nos conferendo percurrere. Factum est ut dixerat. Quam ideo lectionem tam citissime complere valebant, quia solam in ea fidei quae per dilectionem operatur simplicitatem, non autem quaestionum profunda tractabant. Completa ergo post septem dies lectione, memorato arreptus morbo vir Domini Boisil diem pervenit ad ultimum, et hoc magna exsultatione transcenso, gaudia perpetuae lucis intravit. Ferunt illum his septem diebus, omnia

Cudbercto quae ei futura restabant exposuisse: propheticus namque, ut dixi, et mirae sanctitatis erat homo. Denique praefatae acerbitem pestilentiae triennio priusquam veniret Eatan abbati suo praedixit fuisse futuram, nec se illa tollendum celavit: ipsum vero abbatem suum non ea moriturum, sed illo potius morbo quem dysenteriam medici appellant, veridico, ut rerum exitus docuit, sermone praemonuit. Sed et Cudbercto inter alia, quia episcopus esset ordinandus insinuavit. Unde idem Cudberctus postmodum in secessu anachoreseos positus, dicere quidem nulli volebat quia episcopum eum praedixerit futurum: sed tamen visitantibus se aliquoties fratribus, solebat multo cum dolore protestari: Quia etiam si fieri possit, ut in caute permodicam domunculam habens deliteam, ubi circumferentes me undique fluctus Oceani tumescentis, a cunctorum mortalium visu pariter et cognitione recludant: nec sic quidem liberum me ab insidiis mundi fallentis aestimo, sed ibi quoque quia qualibet ex causa philargyria me tentans abripere possit vereor.

CAP. IX. *Quam sedulus erga ministerium verbi Cudberctus exstiterit.*

Post obitum ergo dilecti Deo sacerdotis Boisili memoratum praepositi officium Cudberctus suscepit, et per aliquot annos spiritali, ut sanctum decebat, exercens industria, non solum ipsi monasterio regularis vitae monita, simul et exempla praeferibat, sed et vulgus circumpositum longe lateque a vita stultae consuetudinis ad coelestium gaudiorum convertere curabat amorem. Nam et multi fidem quam

habebant iniquis profanabant operibus; et aliqui etiam tempore mortalitatis, neglecto fidei quo imbuti erant sacramento, ad erratica idolatriae medicamina concurrebant, quasi missam a Deo conditore plagam per incantationes vel alligaturas, vel alia quaelibet daemoniacae artis arcana, cohibere valerent. Ad utrorumque ergo corrigendum errorem crebro ipse de monasterio egressus, aliquoties equo sedens, sed saepius pedibus incedens, circumpositas veniebat ad villas, et viam veritatis praedicabat errantibus, quod ipsum etiam Boisilus suo tempore facere consueverat. Erat quippe moris eo tempore populis Anglorum, ut veniente villam clerico vel presbytero cuncti ad ejus imperium verbum audituri confluerent, libenter ea quae dicerentur audirent, libentiusque quae audire et intelligere poterant operando sequerentur. Porro Cudbercto tanta erat docendi peritia, tantus amor persuadendi quae coeperat, tale vultus angelici lumen, ut nullus praesentium latebras ei sui cordis celare praesumeret, omnes palam quae gesserant confitendo proferrent, quia nimirum haec eadem illum latere nullo modo putabant, et confessa dignis, ut imperabat, poenitentiae fructibus abstergerent. Solebat autem ea maxime loca peragrarare, illis praedicare in vinculis, qui in arduis, asperisque montibus procul positi aliis horrore erant ad visendum, et paupertate pariter ac rusticitate sua doctorum prohibebant accessum. Quos tamen ille pio libenter mancipatus labori tanta doctrinae excolebat industria, ut de monasterio egrediens, saepe hebdomada integra, aliquando duabus vel tribus, nonnunquam etiam mense pleno domum non rediret, sed demoratus in montanis plebem rusticam verbo praedicationis simul et exemplo virtutis ad coelestia vocaret.

*CAP. X. Quomodo animalia maris in quo
pernox oraverat, illi regresso prae-
buerint obsequium, et frater qui haec videbat prae
timore languescens, ejus sit oratione recreatus.*

Cum vero sanctus vir in eodem monasterio virtutibus signisque succresceret, fama-que operum ejus circumquaque crebresceret, erat sanctimonialis femina et mater ancillarum Christi nomine Abbe, regens monasterium quod situm est in loco quem Coludi urbem nuncupant, religione pariter et nobilitate cunctis honorabilis; namque erat soror uterina regis Osvin. Haec ad virum Dei mittens, rogavit ut se suumque monasterium gratia exhortationis invisere dignaretur. Nec negare potuit quod ab eo charitas ex ancillae Dei corde poposcit. Venit igitur ad locum, diesque aliquot ibi permanens, viam justitiae quam praedicabat, omnibus actu pariter et sermone pandebat.

Qui cum more sibi solito quiescentibus noctu caeteris ad orationem solus exiret, et post longas intempestae noctis vigilias tandem instante hora communis synaxeos domum rediret; quadam nocte unus e fratribus ejusdem monasterii, cum egredientem illum silentio cerneret, clanculo secutus ejus vestigia, quo ire, quidve agere vellet dignoscere quaerebat. At ille egressus monasterio, sequente exploratore descendit ad mare cujus ripae monasterium idem superpositum erat; ingressusque altitudinem maris, donec ad collum usque ac brachia unda tumens assurgeret, pervigiles

undisonis in laudibus tenebras noctis exegit. Appropinquante autem diluculo ascendens in terram, denuo coepit in littore flexis genibus orare. Quod dum ageret venere continuo duo de profundo maris quadrupedia, quae vulgo lutrae vocantur. Haec ante illum strata in arena, anhelitu suo pedes ejus fovere coeperunt, ac villo satagebant extergere; completoque ministerio, percepta ab eo benedictione, patrias sunt relapsa sub undas. Ipse domum reversus, canonicos cum fratribus hymnos hora competente complevit. At frater qui cum de speculis praestolabatur, percussus pavore ingenti vix prae angustia premente domum nutante gressu pervenit; primoque mane accedens ad eum sese in terram stravit, veniam de reatu stulti ausus cum lacrymis flagitavit, nil dubitans illum nosse quid ipse noctu egerit quidve pateretur. Cui ille: «Quid, inquit, habes, frater? Quid fecisti? Num nostrum iter nocturnum lustrando explorare tentasti? Sed ea solum conditione tibi hoc indulgeo commissum, si promiseris te quae vidisti nulli ante meum obitum esse dicturum.» In quo nimirum praecepto ejus secutus est exemplum, qui discipulis in monte suae gloriam majestatis ostendens, ait: *Nemini dixeritis visionem, donec Filius hominis a mortuis resurgat*. Promittentem ergo quae jusserat fratrem benedixit, pariterque culpam et molestiam quam temerarius incurrebat abstersit; qui virtutem quam viderat ipso vivente silentio tegens, post obitum ejus plurimis indicare curavit.

CAP. XI. *Quomodo nautis tempestate praeclusis
serenum mare ad certum diem praedixerit, et
orando cibos impetraverit.*

Coepit inter ista vir Dei etiam prophetiae spiritu pollere, ventura praedicere, praesentibus absentia nuntiare. Quodam etenim tempore pergens de suo monasterio pro necessitatis causa accidentis, ad terram Pictorum quae Niduari vocatur navigando pervenit, comitantibus eum duobus e fratribus, quorum unus postea presbyterii functus officio virtutem miraculi quam ibidem vir Domini monstravit, multorum notitiae patefecit. Venerunt autem illo post Natalis dominici diem, sperantes se, quia undarum simul et aurarum arridebat temperies, citius esse redituros; ideoque nec cibaria secum tulere, tanquam ocius reversuri. Sed longe aliter quam putabant evenit. Nam mox ut terram tetigere, tempestas fera suborta est, quae iter eis omne remeandi praecluderet. Cumque per dies aliquot ibidem inter famis et frigoris pericula taberent, quo tamen tempore vir Dei non marcida luxu otia gerere, nec somnis vacare volebat inertibus, sed pernox in oratione perstare satagebat, aderat sacratissima dominicae Apparitionis dies. Tum ille socios blando, ut jocundus atque affabilis erat, sermone alloquitur. «Quid rogo tanta ignavia torpemus, et non quacunque parte iter salutis inquirimus? En tellus nivibus, nebulis coelum horrescit, aer flatibus adversis furit, fluctibus aequor; ipsi inopia deficimus, nec adest homo qui reficiat. Pulseamus ergo Dominum precibus, qui suo quondam populo maris Rubri viam aperuit, eumque in deserto mirabiliter pavit, orantes ut nostri quoque misereatur in periculis: Credo, si non nostra

fides titubat, non vult nos hodierna die jejunos permanere, quam ipse per tot ac tanta suae miracula majestatis illustrare curavit, precorque eamus alicubi quaerentes quid nobis epularum in gaudium suae festivitatis praestare dignetur.» Haec dicens, eduxit eos sub ripam quo ipse noctu pervigil orare consueverat, ubi advenientes invenerunt tria frusta delphininae carnis quasi humano ministerio secta et praeparata ad cocturam; flexisque genibus gratias egerunt Deo. Dixit autem Cudberctus: «Videtis, dilectissimi, quae sit gratia Dei confidenti et speranti in Domino. Ecce et cibaria famulis suis praeparavit, et ternario quoque numero quot diebus hic residendum sit nobis ostendit. Sumite ergo munera quae misit nobis Christus, et abeuntes reficiamus nos, maneamusque intrepidi, certissima enim nobis post triduum serenitas coeli et maris adveniet.» Factum est ut dixerat, manente triduo tempestate pervalida, quarto demum die tranquillitas promissa secuta est, quae illos secundis flatibus in patriam referret.

*CAP. XII. Quomodo iter faciens ab aquila
ministra et viaticum percepturum se esse
praedixerit, et perceperit.*

Quadam quoque die cum praedicaturus juxta consuetudinem suam populis de monasterio exiret, uno comite puero, jamque diu gradiendo fatigatis non parum adhuc restaret itineris, quousque ad vicum quo tendebant pervenirent, ait ad puerum tentans eum: «Dic age, sodalis, ubi hodie refici disponas, an

habeas aliquem in via ad quem divertere valeas hospitem? At ille respondens: Et haec ipsa, inquit, mecum tacito in corde tractavi, quia nec viaticum ituri tulimus nobiscum, neque aliquem in itinere notum habemus qui nos suo recipere velit hospitio, et non parum adhuc itineris superest, quod jejuni sine molestia complere nequimus.» Cui vir Dei: «Disce, inquit, filiole, fidem semper et spem habere in Domino, quia nunquam fame perit qui Deo fideliter servit.» Et aspectans sursum, vidensque aquilam in alto volantem: «Cernis, inquit, aquilam illam porro volantem? Etiam per hujus ministerium possibile est Domino nos hodie reficere.» Talia confabulantes agebant iter juxta fluvium quemdam, et ecce subito vident aquilam in ripa residentem, dixitque vi Dei: «Vides ubi nostra quam praedixi ministra residet? Curre, rogo, et quid nobis epularum Domino mittente attulerit inspice et citius adfer.» Qui accurrens attulit piscem non modicum, quem illa nuper de fluvio prendiderat. At vir Dei: «Quid, inquit, fecisti, fili? Quare ministrae suam partem non dedisti? Seca citius medium, et illi partem quam nobis ministrando meretur remitte.» Fecit ut jusserrat, tulitque secum partem reliquam. Ubi tempus reficiendi aderat, diverterunt ad proximum vicum, et dato ad assandum pisciculo se pariter et eos ad quos intrabant gratissimo reficiebant convivio, praedicante Cudbercto verbum Dei, atque ejus beneficia collaudante; et quia *beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus, et non respexit in vanitates et in insanias falsas*. Ac sic resumpto itinere ad docendum eos quos proposuere profecti sunt.

*CAP. XIII. Quomodo praedicans populis
fantasticum subito ignem diaboli et praeviderit
venturum, et venientem exstinxerit.*

Eodem tempore dum congregatis in quadam villula per plurimos verbum vitae praedicaret, praevidit subito in spiritu antiquum hostem ad retardandum opus salutis adesse, moxque ejus insidias quas futuras intellexit, docendo praeoccupare curavit. Namque inter ea quae disputaverat, repente hujusmodi monita inseruit: «Oportet, charissimi, ut quoties vobis mysteria regni coelestis praedicantur, intento haec corde et sensu semper vigilantissimo audiat, ne forte diabolus qui mille nocendi habet artes, supervacuis vos curis ab aeternae salutis auditione praepediat.» Et haec dicens, denuo sermonis quem intermiserat ordinem repetiit, statimque hostis ille nequissimus fantasticum deferens ignem, domum juxta positam incendit, ita ut viderentur faces ignium totam volare per villulam, ac juvante vento fragor aera concutere. Tum exsiliens quasi ad extinguendum ignem turba pene tota quam docebat, nam paucos ipse manu missa retinuit, certatim aquas jactabat, nec tamen unda vera falsas potuit restinguere flammam, donec, orante viro Dei Cudbercto fugatus auctor fallaciarum, ficta secum incendia vacuas reportaret in auras. Quod videns turba multum salubriter erubuit, rursusque ad virum Dei ingressa, flexis genibus instabilis animi veniam precabatur, confitens se intellexisse quia diabolus ab impedienda salute humana ne ad horam vacaret. At ipse confirmans inconstantiam fragilium, rursus quae coeperat vitae monita exsequitur.

CAP. XIV. *Quomodo flammam domus cujusdam vero igne ardentis oratione restinxerit.*

Nec tantum ignem fantasticum, sed etiam verum quem multi frigidis fontium undis minime valebant extinguere, ipse solus ferventibus lacrymarum rivulis compressit. Siquidem dum more apostolorum gratia salutiferae instructionis universa pertransiret, devenit die quadam in domum cujusdam devotae Deo feminae quam crebrius invisere curabat, quia et bonis actibus intentam noverat, et ipsa eum primis pueritiae nutrebat ab annis, unde et mater ab eo cognominari solebat. Habebat autem domum in occidentali parte viculi, quam cum vir Domini Cudberctus verbum seminaturus intraret, repente in orientali plaga ejusdem vici per culpam incuriae domus incensa vehementissime coepit ardere. Nam et ventus ab eodem climate non modicus assurgens, abripiebat ignitos fenei tecti fasciculos, et totam jactabat late per villam. Jactantes aquam qui aderant fortior flamma repulit, longiusque fugavit. Tum praefata Dei famula cucurrit concita ad domum in qua virum Dei receperat, obsecrans ut orando succurreret, priusquam domus ipsius et tota simul villa periret. At ille: «Ne timeas, inquit, mater, animaequior esto: non enim tibi tuisve haec quamlibet vorax flamma nocebit.» Statimque egressus ante ostium prosternitur in terram; quo adhuc orante mutatur flatus ventorum, spiransque ab occasu totum tanti incendii periculum ab invasione villulae quam vir Domini intraverat rejecit. Sicque in duobus miraculis duorum patrum est virtutes

imitatus: in fantasticis quidem praevisis et evacuatis incendiis virtutem reverendissimi et sanctissimi Patris Benedicti, qui simulatum ab antiquo hoste quasi coquinae ardentis incendium ab oculis discipulorum orando pepulit; in veris vero aequae victis ac retortis ignium globis, virtutem viri venerabilis Marcellini Anconitani antistitis qui ardente eadem civitate ipse contra ignem positus orando flammam compescuit, quas tanta civium manus aquam projiciendo nequiverat. Nec mirandum perfectos et fideliter Deo servientes viros tantam contra vim flammarum accipere potentiam, qui quotidiana virtutum industria et incentiva suae carnis edomare, et omnia tela nequissimi ignea norunt extinguere; quibus aptissime congruit illud propheticum: *Cum transieris in igne non combureris, et flamma non ardebit in te*. At ego et mei similes propriae fragilitatis et inertiae conscii, certi quidem sumus quia contra ignem materiale nil tale audemus; incerti autem an ignem illum inexstinguibilem futurae castigationis immunes evadere queamus. Sed potens est et larga pietas Salvatoris nostri, quae indignis nobis et nunc ad extinguenda vitiorum incendia, et ad evadendas in futuro poenarum flammam gratiam suae protectionis impendat.

CAP. XV. *Qualiter daemonium ab uxore praefecti, necdum adveniens ejecerit.*

Verum quia paulo superius quantum isdem venerabilis Cudberctus adversus simulatitias diaboli fraudes valuerit exposuimus, nunc etiam quid adversus verum apertumque ejus furorem valeat explicemus. Erat praefectus Ecgfridi regis Hildmaer nomine, vir religiosus cum omni domu sua deditus operibus, ideoque a beato Cudbercto specialiter dilectus, et, cum itineris propinquitas congrueret, crebro ab eo visitatus. Cujus uxor cum eleemosynis et caeteris virtutum fructibus esset intenta, subito correpta a daemone acerrime coepit vexari, ita ut stridendo dentibus, voces miserabiles emittendo, brachia vel caetera sui corporis membra in diversa raptando, non minimum cunctis intuentibus vel audientibus incuteret horrorem. Cumque jaceret explosa et jamjamque videretur esse moritura, ascendit vir ejus equum, et concitus venit ad hominem Dei, precatusque est eum, dicens: «Obsecro quia uxor mea male habet, et videtur jam proxima morti, ut mittas presbyterum qui illam priusquam moriatur visitet, eique corporis et sanguinis dominici sacramenta ministret, sed et corpus ipsius hic locis sanctis sepeliri permittas.» Erubescibat enim eam confiteri insanam quam vir Domini sobriam semper videre consueverat. Qui cum parumper ab eo diverteret, visurus quem mitteret presbyterum cum illo, cognovit repente in spiritu quia non communi infirmitate, sed daemonis infestatione premeretur conjux pro qua supplicabat. Reversusque ad eum: «Non, inquit, alium mittere, sed ipse ad visitandam eam tecum pergere debeo.» Cumque agerent iter, coepit flere homo et dolorem cordis profluentibus in maxillam lacrymis prodere; timebat enim ne cum eam daemoniosam inveniret, arbitrari inciperet, quia non integra Domino, sed ficta fide servisset. Quem vir Domini blande

consolatus: «Noli, inquit, plorare, quasi inventurus sim conjugem tuam qualem non velim. Scio enim ipse, quamvis te dicere pudeat, quia daemonio vexatur; scio etiam quia priusquam illo pervenerimus fugato daemonio liberabitur, ac nobis advenientibus cum gaudio occurrens, has ipsa habenas sanissima mente excipiet, nosque intrare citius obsecrans, ministerium quod consueverat nobis sedulo impendet; neque enim tali tormento soli subjiuntur mali, sed occulto Dei iudicio aliquoties etiam innocentes in hoc saeculo non tantum corpore sed et mente captivantur a diabolo.» Dumque haec et huiusmodi verba in consolationem atque eruditionem illius perorante Cudbercto appropinquarent domui, fugit repente spiritus nequam, adventum Spiritus sancti, quo plenus erat vir Dei, ferre non valens. Cujus soluta vinculis mulier, quasi gravi expergefata de somno, surrexit continuo ac viro Dei gratulabunda occurrens, jumentum quo sedebat per frenum tenuit; moxque ad integrum recepto vigore mentis et corporis, eum cito descendere, atque ad benedicendam domum suam precabatur ingredi, devotumque illi ministerium praebens, testabatur palam quomodo ad primum freni tactum, omni se molestia priscae vexationis absolutam sensisset.

CAP. XVI. *Qualiter in Lindisfarnensi monasterio vixerit vel docuerit.*

Cum ergo venerabilis Domini famulus multos in Mailrosensi monasterio degens annos multis virtutum spiritualium claresceret signis, transtulit eum reverentissimus abbas ipsius Eata in monasterium quod in Lindisfarnensium insula situm

est, ut ibi quoque regulam monachicae perfectionis, et praepositi auctoritate doceret, et exemplo virtutis ostenderet; nam et ipsum locum tunc idem reverentissimus pater abbatis jure regebat. Neque aliquis miretur, quod in eadem insula Lindisfarnea, cum permodica sit, et supra episcopi, et nunc abbatis ac monachorum esse locum dixerimus; revera enim ita est. Namque una eademque servorum Dei habitatio utrosque simul tenet, imo omnes monachos tenet. Aidan quippe qui primus ejusdem loci episcopus fuit, monachus erat et monachicam cum suis omnibus vitam semper agere solebat. Unde ab illo omnes loci ipsius antistites usque hodie sic episcopale exercent officium, ut regente monasterium abbate quem ipsi cum consilio fratrum elegerint, omnes presbyteri, diaconi, cantores, lectores, caeterique gradus ecclesiastici monachicam per omnia cum ipso episcopo regulam servant. Quam vivendi normam multum se diligere probavit beatus papa Gregorius, cum sciscitante per litterulas Augustino quem primum genti Anglorum episcopum miserat, qualiter episcopi cum suis clericis conversari debeant, respondit inter alia: «Sed quia tua fraternitas monasterii regulis erudita seorsum fieri non debet a clericis suis in Ecclesia Anglorum, quae auctore Deo nuper adhuc ad fidem producta est, hanc debes conversationem instituere, quae initio nascentis Ecclesiae fuit patribus nostris, in quibus nullus eorum ex his quae possidebant aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.» Igitur ad Lindisfarnensem ecclesiam, sive monasterium vir Domini adveniens mox instituta monachica fratribus vivendo pariter et docendo tradebat. Sed et circumquaque morantem vulgi multitudinem, more suo crebra visitatione ad coelestia quaerenda et promerenda succendebat.

Nec non etiam signis clarior effectus, plurimos variis languoribus et tormentis comprehensos orationum instantia priscae sanitati restituit; nonnullos ab immundorum spirituum vexatione, non solum praesens tangendo, orando, imperando, exorcizando, sed et absens vel tantum orando, vel certe eorum sanationem praedicendo curavit, in quibus erat et illa praefecti uxor de qua supra retulimus.

Erant autem quidam in monasterio fratres qui priscae suae consuetudini, quam regulari mallent obtemperare custodiae. Quos tamen ille modesta patientiae suae virtute superabat et quotidiano exercitio paulatim ad melioris propositi statum convertebat. Denique saepius in coetu fratrum de regula disputans, cum acerrimis contradicentium fatigaretur injuriis, exsurgebat repente et placito vultu atque animo egrediens dimittebat conventum, ac sequenti nihilominus die, quasi nil objectionis pridie sustinuisset, eadem quae prius monita eisdem dabat auditoribus, donec illos paulatim, ut diximus, ad ea quae vellet converteret. Erat namque vir patientiae virtute praecipuus, atque ad perferenda fortiter omnia quae vel animo vel corpori adversa ingerebantur invictissimus, nec minus inter tristia quae contigissent faciem praetendens hilarem, ita ut palam daretur intelligi, quia interna spiritus sancti consolatione pressuras contemneret extrinsecas.

Sed et vigiliarum atque orationis adeo studiosus existebat, ut aliquoties tres sive quatuor noctes continuas pervigil transegisse credatur, cum per tantum temporis neque ad lectum proprium veniret, neque extra dormitorium fratrum locum aliquem in quo pausare posset haberet. Sive enim locis secretioribus solus orationi vacabat, sive inter psallendum operabatur aliquid manibus,

torporemque dormitandi laborando propellebat, seu certe circuibat insulam, quomodo se singula quaeque haberent pius explorator inquirens, pariter et longitudinem sibi psalmodiae ac vigiliarum incedendo allevians. Denique arguere solebat pusillanimitatem fratrum qui graviter ferrent, si qui se nocturnae vel meridianae quietis tempore, importuna forte inquietudine suscitant: «Nemo, inquit, mihi molestiam facit me excitando de somno, sed potius laetificat me qui exsuscitatur; facit enim me discusso torpore somni utilitatis aliquid agere vel cogitare.» Tantum autem compunctioni erat deditus, tantum coelestibus ardebat desideriis, ut missarum solemnia celebrans, nequaquam sine profusione lacrymarum implere posset officium. Sed congruo satis ordine dum passionis dominicae mysteria celebraret, imitaretur ipse quod ageret, seipsum, videlicet, Deo in cordis contritione mactando, sed et adstantes populos sursum corda habere, et gratias agere Domino Deo nostro, magis ipse cor quam vocem exaltando, potius gemendo quam canendo admoneret. Erat zelo iustitiae fervidus ad arguendum peccantes, erat spiritu mansuetudinis modestus ad ignoscendum poenitentibus, ita ut non nunquam confitentibus sibi peccata sua his qui deliquerant, prior ipse miserans infirmos, lacrymas funderet, et quid peccatori agendum esset ipse justus suo praemonstraret exemplo.

Vestimentis utebatur communibus, ita temperanter agens, ut horum neque munditiis neque sordibus esset notabilis. Unde usque hodie in eodem monasterio exemplo ejus observatur, ne quis varii aut pretiosi coloris habeat indumentum, sed ea maxime vestium specie sint contenti, quam naturalis ovium lana ministrat. His et hujusmodi spiritalibus exercitiis vir

venerabilis, et bonorum quorumque ad se imitandum provocabat affectum, et improbos quoque ac rebelles vitae regularis a pertinacia sui revocabat erroris.

CAP. XVII. *Qualem sibi in insula Farnae pulsus daemonibus habitationem fecerit.*

Ac postquam in eodem monasterio multa annorum curricula explevit, tandem diu concupita, quaesita, ac petita solitudinis secreta, comitante praefati abbatis sui simul et fratrum gratia, multum laetabundus adiit. Gaudebat namque quia de longa perfectione conversationis activae ad otium divinae speculationis jam mereretur ascendere; laetabatur ad eorum se sortem pertingere, de quibus canitur in psalmo: *Ambulabunt sancti de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in Sion.* Et quidem in primis vitae solitariae rudimentis secessit ad locum quemdam qui in exterioribus ejus cellae partibus secretior apparet. At cum ibidem aliquandiu solitarius cum hoste invisibili orando ac jejunando certaret, tandem majora praesumens, longinquiorem ac remotiorem ab hominibus locum certaminis petiit. Farne dicitur insula medio in mari posita, quae non sicut Lindisfarnensium incolarum regio, bis quotidie accedente aestu Oceani, quem rheuma vocant Graeci, fit insula, bis renudatis abeunte rheumate littoribus contigua terrae redditur, sed aliquot millibus passuum ab hac semiinsula ad Eurum secreta, et hinc altissimo, et inde infinito clauditur Oceano. Nullus hanc facile ante famulum Domini Cudberctum solus valebat inhabitare colonus, propter videlicet

demorantium ibi phantasias daemonum; verum intrante eam milite Christi armato galea salutis, scuto fidei, et gladio spiritus, quod est verbum Dei, et omnia tela nequissimi ignea extincta, et ipse nequissimus cum omni satellitum suorum turba porro fugatus est hostis.

Qui videlicet miles Christi, ut devicta tyrannorum acie monarchus terrae quam adierat factus est, condidit civitatem suo aptam imperio, et domos in hac aequae civitati congruas erexit. Est autem aedificium situ pene rotundum, a muro usque ad murum mensura quatuor ferme sive quinque perticarum distentum; murus ipse deforis altior longitudine stantis hominis: nam intrinsecus vivam caedendo rupem multo illum fecit altiore, quatenus ad cohibendam oculorum simul et cogitatum lasciviam, ad erigendam in superna desideria totam mentis intentionem, pius incola nil de sua mansione praeter coelum posset intueri. Quem videlicet murum, non secto lapide, vel latere et caemento, sed impolitis prorsus lapidibus et cespite, quem de medio loci fodiendo tulerat, composuit. E quibus quidam tantae erant granditatis ut vix a quatuor viris viderentur potuisse levare, quos tamen ipse angelico adjutus auxilio illuc attulisse aliunde, et muro imposuisse repertus est. Duas in mansione habebat domos, oratorium scilicet et aliud ad communes usus aptum habitaculum. Quorum parietes quidem de naturali terra multum intus forisque circumfodiendo, sive caedendo confecit, culmina vero de lignis informibus et feno superposuit. Porro ad portum insulae major erat domus, in qua visitantes eum fratres suscipi et quiescere possent, nec longe ab ea fons eorundem usibus accommodus.

CAP. XVIII. *Quomodo precibus aquam
de arida produxerit, vel qualiter ipse in
anachoresi profecerit.*

At vero ipsa ejus mansio aquae erat indiga, ut pote in durissima et prope saxea rupe condita. Accitis ergo vir Domini fratribus, necdum enim se ab advenientium secluserat aspectibus: «Cernitis, inquit, quia fontis inops sit mansio quam adii: sed rogemus, obsecro, illum qui convertit solidam petram in stagnum aquae, et rupes in fontes aquarum, ut non nobis, sed nomini suo dans gloriam, de hac quoque rupe saxosa nobis venam fontis aperire dignetur. Fodiamus in medio tuguriunculi mei; credo, torrente voluptatis suae potabit nos.» Fecerunt ergo foveam, quam in crastinum emanante ab internis unda repletam invenerunt. Unde dubium non erat, hanc orationibus viri Dei de aridissima ac durissima prius terra elicitam fuisse aquam. Quae videlicet aqua mirum in modum primis contenta ripis, nec foras ebulliendo pavementum invadere, nec hauriendo novit deficere, ita moderante gratia largitoris, ut nec necessitati accipientis superflueret, nec sustentandae necessitati copia deesset.

Facta ergo juvantibus se fratribus mansione ac domibus praefatis, incipit habitare solus vir Domini Cudberctus. Et primo quidem venientibus ad se fratribus de sua cellula egredi eisque ministrare solebat. Quorum dum pedes aqua calida devotus lavaret, coactus est aliquoties ab eis etiam se discalceare, suosque pedes illis ad abluendum praebere.

Namque in tantum a cultu sui corporis animum sustulerat, atque ad animae solius cultum contulerat, ut semel calceatus tribracis quas pellicias habere solebat, sic menses perduraret integros. Aliquando etiam calceatus in Pascha, non nisi post annum redeunte Paschae tempore, propter lavationem pedum quae in coena Domini fieri solet, se discalceare dicatur. Unde ob crebras preces incurvationesque genuum quas calceatus exercebat, callum oblongum nec exilem in confinio pedum et tibiarum habuisse deprehensus est. Deinde increscente studio perfectionis includitur in suo monasterio, atque ab hominum remotus aspectibus, solitariam in jejuniis, orationibus et vigiliis discit agere vitam, raro cum advenientibus de intus habens colloquium, et hoc per fenestram: qua primitus aperta et videri a fratribus, et fratres quos alloquebatur ipse videre gaudebat: exin procedente tempore et ipsam occlusit, nec nisi vel dandae benedictionis, vel alterius cujuslibet certae necessitatis gratia poscente reserabat.

CAP. XIX. *Qualiter a messe quam sua manu severat verbo volucres abegerit.*

Et primum quidem permodicum ab eis panem quo vesceretur accipiebat, ac suo bibebat e fonte: postmodum vero proprio manuum labore juxta exempla patrum vivere magis aptum ducebat. Rogavit ergo afferri sibi instrumenta quibus terram exerceret, et triticum quod sereret. Sed seminata verno tempore terra nullos usque ad medium aestatis reddidit

fructus. Unde visitantibus se juxta morem fratribus, aiebat vir Dei: «Forsitan aut telluris hujusce natura, aut voluntas Dei non est, ut hoc in loco mihi triticum nascatur: afferte rogo hordeum, si forte vel illud fructum facere possit. Quod si nec illi Deus incrementum dare voluerit, satius est me ad coenobium reverti quam alieno hic labore sustentari.» Allatumque hordeum dum ultra omne tempus serendi, ultra omnem spem fructificandi terrae commendaret, mox abundanter exortum fecit fructum copiosum. Qui dum maturescere coepisset, venere volucres et huic depascendo certatim insistebant. Ad quos piissimus Christi servus appropians, sicut post ipse referebat, solebat enim saepe, quia laeti vultus et affabilis erat, ad confirmandam fidem audientium aliqua etiam de eis quae ipse credendo obtinuerit in medium proferre: «Quid tangitis, inquit, sata quae non seruistis? An forte vos plus me his opus habetis? Si tamen a Deo licentiam accepistis, facite quod ipse permisit: sin autem, recedite, neque ulterius aliena laedatis.» Dixerat, et ad primam jubentis vocem, universa volucrum multitudo recessit, seque per omnia deinceps ab ejusdem messis invasione continuit. Et hic quoque venerabilis Christi famulus in duobus miraculis duorum patrum est facta secutus: in aqua videlicet elicita de rupe factum beati Patris Benedicti, qui idem pene et eodem modo legitur fecisse miraculum; sed idcirco uberius, quia plures erant qui aquae inopia laborarent. Porro in arcessitis a messe volatilibus reverentissimi et sanctissimi patris Antonii sequebatur exemplum, qui a laesione hortuli quem ipse plantaverat, uno onagros sermone compescuit.

CAP. XX. Quomodo corvi injuriam quam viro Dei intulerant, precibus et munere purgarint.

Libet etiam quoddam beati Cudbercti in exemplum praefati Patris Benedicti factum narrare miraculum, in quo avium obedientia et humilitate, palam contumacia et superbia condemnatur humana. Erant siquidem corvi multo ex tempore ejusdem insulae sedibus assueti: quos cum die quadam vir Dei nidificantes, hospitium fratrum, de quo praefatus sum, rostro lacerare, ablatosque culmos quibus tectum fuerat ad fabricam nidi ore ferre conspiceret, coercuit eos levi protensione dexteræ, atque a laesura fratrum jam cessare praecepit. Spernentibusque imperium, «In nomine, inquit, Jesu Christi abite quantocius, neque in loco quem laeditis ultra manere praesumatis.» Vix verba compleverat, et confestim tristes abiire. Peracto autem triduo unus e duobus rediit, et fodientem reperiens famulum Christi, sparsis lamentabiliter penni, et submisso ad pedes ejus capite, atque humiliata voce, quibus valebat indiciis veniam precabatur admissi. Quod intelligens venerabilis Pater dedit facultatem remeandi. At ille impetrata redeundi licentia, mox sodalem adducturus abiit. Nec mora, redeunt ambo, et secum digna munera ferunt, dimidiam videlicet axungiam porcinam; quam vir Domini adventantibus postea fratribus saepius ostendere, atque ad ungendas caligas praebere solebat; contestans eis quanta hominibus obedientiae, quanta sit cura humilitatis habenda, cum avis superbissima injuriam quam homini intulerat, precibus, lamentis et muneribus festinaret abluere. Denique ad dandum hominibus exemplum correctionis, multos deinceps annos in ipsa insula manebant et nidificabant, neque aliquid molestiae cuiquam irrogare audebant. Nulli

autem videatur absurdum a volatilibus formam discere virtutis, cum Salomon dicat: Vade ad formicam, O piger, et considera vias ejus, et disce sapientiam.

CAP. XXI. *Qualiter ejus necessitatibus etiam mare servierit.*

Non solum autem aeris, sed et maris animalia, imo et ipsum mare, sicut et aer et ignis, juxta quod in superioribus exposuimus, viro venerabili praebuere obsequium. Qui enim auctori omnium creaturarum fideliter et integro corde famulatur, non est mirandum si ejus imperiis ac votis omnis creatura deserviat. At nos plerumque idcirco subjectae nobis creaturae dominium perdimus, quia Domino et Creatori omnium ipsi servire negligimus. Et ipsum, inquam, mare promptum famulo Christi ubi opus habuit impendebat officium. Disponebat namque parvulam sibi in suo monasterio, sed et quotidianis necessitatibus aptam condere casulam, cui a parte maris, qua alluvione frequentium gurgitum excavata rupes altissimum nec brevem fecerat hiatus, basis supponenda erat, et haec juxta latitudinem hiatus duodecim pedum longa. Rogavit ergo fratres qui se visitaturi advenerant, ut cum redire vellent, lignum sibi longitudinis duodecim pedum ad faciendam domunculae basim deferrent; qui promiserunt se libentissime facturos quod petiit. Sed ubi accepta ab eo benedictione domum reversi sunt, fugit mentem petitio Patris. Reversique die debito ad eum, non attulere quod rogabantur. Quibus ille benignissime receptis et oratione solita Deo commendatis: «Ubi est, inquit,

lignum quod vos afferre rogabam?» Tum illi reminiscentes petitionem ejus, suamque confitentes oblivionem, veniam de admisso precabantur. At vir mitissimus blando illos sermone consolatus usque ad mane in insula manere et requiescere praecepit, dicens; «Credo quia Deus non obliviscatur meae voluntatis et necessitatis.» Fecerunt ut dixerat; et exsurgentes mane viderunt, quia nocturnus Oceani aestus, lignum memoratae longitudinis attulit, et in ipso insuper loco deposuit, ubi in aedificium desuper erat imponendum. Videntes autem mox et viri venerabilis sanctitatem mirabantur, cui etiam elementa servirent: et suae mentis tarditatem debito cum pudore culpabant, quos etiam insensibile elementum quam sit sanctis obtemperandum doceret.

CAP. XXII. Quomodo multis ad se venientibus monita dans salutis, fragiles exposuerit antiqui hostis insidias.

Veniebant autem multi ad virum Dei, non solum de proximis Lindisfarnensium finibus, sed etiam de remotioribus Britanniae partibus, fama nimirum virtutum ejus acciti: qui vel sua quae commisissent errata, vel daemonum quae paterentur tentamenta profitentes, vel certe communia mortalium quibus affligerentur adversa patefacientes, a tanto sanctitatis viro se consolandos sperabant. Nec eos fefellit spes. Namque nullus ab eo sine gaudio consolationis abibat, nullum dolor animi quem illo attulerat redeuntem

comitatus est. Noverat quippe moestos pia exhortatione refovere, sciebat angustiatis gaudia vitae coelestis ad memoriam revocare, fragilia saeculi hujus et prospera simul et adversa monstrare: didicerat tentatis multifarias antiqui hostis pandere versutias, quibus facile caperetur animus, qui vel fraterno vel divino amore nudatus existeret; at qui integra fide roboratus incederet, insidias adversarii Domino auxiliante quasi casses transiret araneae. «Quoties, inquit, meipsum de alta rupe per praeceps misere? quoties quasi ad interficiendum me lapides jactabant? Sed et aliis aliisque fantasiarum tentamentis me appetentes deterrere, ac de loco hujus certaminis conabantur eliminare, nec tamen ullatenus vel corpus meum laesura aliqua, vel mentem timore contaminare valebant.»

Hoc quoque fratribus solebat crebrius intimare, ne conversationem ejus quasi singulariter excelsam mirarentur, quia contemptis saecularibus curis secretus vivere mallet. «Sed jure, inquit, est coenobitarum vita miranda, qui abbatis per omnia subjiciuntur imperiis, ad ejus arbitrium cuncta vigilandi, orandi, jejunandi, atque operandi tempora moderantur: quorum plurimos novi meam parvitatem longe et munditia mentis et culmine gratiae prophetalis anteire. E quibus est venerabilis et cum omni honorificentia nominandus servus Christi Boisilus, qui me in Mailrosensi monasterio quondam senex adolescentem nutrieat, et inter erudiendum cuncta quae mihi erant ventura prophetica veritate praedixit: et unum tantummodo restat ex omnibus ab eo mihi praedictis, quod utinam nunquam impleatur.» Hoc autem dicebat, quia praefatus Christi famulus episcopatus eum gradu significabat

esse functurum, cuius perceptionem ipse non parum desiderio vitae secretioris horrebat.

CAP. XXIII. *Quomodo Aelfled abbatissa et
puella ejus per zonam ipsius sint ab infirmitate
sanatae.*

Neque vero sanitatum miracula per hominem Dei, tametsi longe ab hominibus positum, fieri cessabant. Siquidem venerabilis ancilla Christi Aelfled, quae inter gaudia virginitatis non paucis famularum Christi agminibus maternae pietatis curam adhibebat, ac regalis stemmata nobilitatis potiori nobilitate summae virtutis accumulabat, multo virum Dei semper excolebat amore. Haec eo tempore, sicut ipsa postea reverentissimo Lindisfarnensis Ecclesiae presbytero Herefrido, et ille mihi referebat, gravi percussa languore ac diu vexata, pene visa est pervenisse ad mortem. Cui cum nil curationis valuissent adhibere medici, subito divina intrinsecus gratia curante paulatim morti subtracta est, nec tamen plene sanata. Nam dolor quidem interaneorum abscessit, membrorum vigor rediit, sed facultas standi vel ambulandi prorsus abfuit, quia nec ad standum erigi, nec nisi quadrupes valebat ingredi. Coepit ergo tristis aeternam timere debilitatem, nam et de medicorum auxilio jam pridem fuerat facta desperatio. Cui cum die quadam inter angustias tristium cogitationum veniret in mentem beata et quieta conversatio reverentissimi Patris Cudbercti: «Utinam, inquit, haberem

aliquid de rebus Cudbercti mei, scio certe et confido in Domino quia cito sanarer.» At non multo post advenit qui ei zonam lineam ab eo missam deferret. Quae multum gavisam de munere, et desiderium suum viro sancto jam coelitus patefactum intelligens, succinxit se illa: et mane mox erecta ad standum, tertia vero die plene est reddita sanitati. Post dies autem paucos coepit aegrotare quaedam de virginibus monasterii ipsius dolore capitis intolerabili. Quae cum ingravescente morbo per dies videretur esse moritura, intravit ad visitandam eam venerabilis ejus abbatissa. Cumque eam graviter afflictam conspiceret, tulit memoratam viri Dei zonam, et hac illi caput circumligare curavit: quae eodem mox die abeunte dolore sanata est, tollensque zonam sua condidit in capsula. Quam cum post dies aliquot abbatissa requireret, neque in capsula eadem, neque usquam prorsus potuit inveniri. Quod divina dispensatione factum intelligitur, videlicet ut per duo sanitatis miracula Deo dilecti Patris sanctitas appareret credentibus, et deinceps dubitandi de sanctitate illius occasio tolleretur incredulis. Si enim eadem zona semper adesset, semper ad hanc concurrere voluissent aegroti: et dum aliquis ex his forte non meruisset a sua infirmitate curari, derogaret impotentiae non salvantis, cum ipse potius esset salutis indignus. Unde provida, ut dictum est, dispensatione supernae pietatis, postquam fides credentium confirmata est, mox invidiae perfidorum materia detrahendi est prorsus ablata.

CAP. XXIV. *Quid sciscitanti eidem Aelfledae,
de vita Ecgfridi regis, et episcopatu suo
praedixerit.*

Alio tempore misit eadem reverentissima virgo et mater virginum Christi Aelfleda, rogavitque virum Dei adjurans in nomine Domini, ut eum videre et de necessariis mereretur adloqui. Qui ascensa cum fratribus navi, venit ad insulam quae Coquedi fluminis ostio praejacens, ab eodem accepit cognomen, et ipsa monachorum coetibus insignis. Nam praefata abbatissa illo eum sibi occurrere rogabat; cujus potita colloquiis, cum multa ab eo quae sciscitabatur audiret, ecce repente in medio sermone advoluta pedibus ejus, adjuravit eum per nomen illud terribile ac venerabile superni Regis et angelorum ejus, ut diceret illi quam longo tempore victurus esset Ecgfridus frater illius, et Regnum gubernaturus Anglorum. «Scio enim, inquit, quia prophetiae spiritu quo abundas, etiam hoc dicere potes, si vis.» At ille expavens ad juramentum, nec tamen aperte volens quod petebatur revelare secretum: «Mirum, inquit, quare sapiens femina et in sanctis erudita Scripturis, longa vocare velis tempora vitae humanae, dicente Psalmista quia *Anni nostri sicut aranea meditabuntur*; et cum moneat Salomon: *Si annis multis vixerit homo, et in his omnibus laetus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis et dierum multorum; qui cum venerint, vanitatis arguuntur praeterita*; quanto magis is cui unius solum anni vita superest, brevi videtur tempore vixisse, ubi mors astiterit in januis? Haec audiens illa fuis lacrymis praesagia dira deflebat, extersaque facie, rursus audacia feminea adjuravit per majestatem summae Divinitatis, ut

diceret quem habiturus esset haeredem regni, cum Filiis careret et fratribus. Qui parum silens: «Ne, inquit, dicas quia caret; habebit enim successorem, quem germana ut ipsum Ecgfridum dilectione complectaris.» At illa: «Obsecro, inquit, dicas quibus in locis sit ille?» Qui ait: «Cernis hoc mare magnum et spatiosum, quot abundet insulis? Facile est Deo de aliqua harum sibi providere quem regno praeficiat Anglorum.» Intellexit ergo quia de Aldfrido diceret, qui ferebatur filius fuisse patris illius, et tunc in insulis Scotorum ob studium litterarum exsulabat. Sciebat autem quia proponeret Ecgfridus eum constituere episcopum, volensque dignoscere si propositum sequeretur effectus, ita quaerendo exorsa est: «O quam varia intentione dividuntur corda mortalium! Quidam adeptis gaudent divitiis, alii amantes divitias semper egent; tu gloriam mundi, quamvis offeratur, respuis, etiamsi ad episcopatum pertingere possis, quo sublimius apud mortales aliquid non est, tui claustra deserti huic gradui praefers.» At ille: «Scio me, inquit, tanto gradu dignum non esse, nec tamen iudicium superni Gubernatoris uspiam effugere queo; qui si tanto oneri me subijciendum disposuit, credo quia post modicum liberum reddat, et fortasse non amplius quam duobus annis exactis solitam me meae solitudinis remittat ad quietem. Praecipio autem tibi in nomine Domini et Salvatoris nostri, ne cui ante meum obitum quae a me audisti referas.» Cumque illi multa et alia quae quaerebat exponeret, atque eam de quibus opus habebat instrueret, reversus ad insulam et monasterium suum, solitariam ut coeperat agebat sedulus vitam. Nec multo post congregata synodo non parva, sub praesentia piissimi ac Deo dilecti regis Ecgfridi, cui beatae memoriae Theodorus archiepiscopus praesidebat, unanimo omnium consensu ad

episcopatum Ecclesiae Lindisfarnensis electus est. Qui cum multis legatariis ac litteris ad se praemissis nequaquam suo loco posset erui, tandem rex ipse praefatus una cum sanctissimo antistite Trumvine, nec non et aliis quamplurimis religiosis ac potentibus viris ad insulam navigavit: genuflectunt omnes, adjurant per Dominum, lacrymas fundunt, obsecrant donec ipsum quoque lacrymis plenum dulcibus extrahunt latebris, atque ad synodum pertrahunt. Quo dum perveniret, quamvis multum renitens, unanima omnium voluntate superatur, atque ad suscipiendum episcopatus officium collum submittere compellitur. Nec tamen statim ordinatio, sed peracta hieme quae imminebat, expleta est. Atque ut verbis ejus propheticis per omnia satisfaceret, Ecgfridus post annum Pictorum gladio trucidatur, et Aldfridus in regnum frater ejus nothus substituitur, qui non paucis antea temporibus in regionibus Scotorum lectioni operam dabat, ipse ob amorem sapientiae spontaneum passus exsilium.

*CAP. XXV. Quod electus ad episcopatum
servum comitis languentem aqua benedicta
curaverit.*

Cum ergo electus ad episcopatum vir Domini Cudberctus suam remeasset ad insulam, atque aliquantulum temporis secretus Domino solita devotione militaret, evocavit eum venerabilis episcopus ejus Eata, atque ad suum colloquium Mailros venire praecepit. Quo expleto colloquio, dum

domum redire coepisset, occurrit illi comes quidam Ecgfridi regis, rogavitque obnixè ut ad benedictionem dandam in villulam suam domumque diverteret. Quo cum pervenisset, et gratifico omnium susceptus esset officio, indicavit ei vir de infirmitate famuli sui: «Deo, inquiens, gratias ago, sanctissime Pater, quod nos videre nostramque domum intrare dignatus es, et vere credimus quia maximum nobis lucrum et mentis et corporis tuus praestet adventus. Est autem nobis famulus pessima diutius infirmitate cruciatus, et in tantum doloris hodie perductus, ut morienti similior quam languenti pareat. Extrema namque corporis parte praemortua, permodicum ore et naribus flatum trahere videtur.» Qui confestim benedixit aquam, et dedit ministro comitis nomine Baldhelmo, qui nunc usque superest, et in Ecclesia Lindisfarnensi presbyterii gradum officio tenens moribus implet, virtutesque viri Dei cunctis scire volentibus referre melle dulcius habet, qui et mihi hoc ipsum quod refero miraculum narravit. Huic ergo dans aquam benedictam vir Dei: «Vade, inquit, et gustandam praebe languenti.» Qui dictis parens attulit aquam aegrotanti: quam dum tertio ori ejus infunderet, continuo contra morem se quietum dimisit in soporem. Erat enim jam vespertina hora. Qui etiam silentio transegit noctem, et visitanti se Domino suo salvus mane apparuit.

CAP. XXVI. *Qualiter in episcopatu vixerit.*

Susceptum autem episcopatus ordinem venerabilis vir Domini Cudberctus juxta praecepta et exempla apostolica

virtutum ornabat operibus. Commissam namque sibi plebem et orationibus protegebat assiduis, et admonitionibus saluberrimis ad coelestia vocabat, et quod maxime doctores juvat, ea quae agenda docebat, ipse prius agendo praemonstrabat. Eripiebat inopem de manu fortioris ejus, egenum et pauperem a rapientibus eum. Tristes ac pusillanimes consolari, male autem gaudentes ad tristitiam quae secundum Deum est revocare curabat. Solitam sibi parcimoniam sedulus exercere, et inter frequentiam turbarum monachicae vitae rigorem sollicitus observare gaudebat. Esurientibus alimenta, indumenta praebebat algentibus, caeterisque vitae pontificalis insignibus rite decoratus incedebat. Cujus internis, id est, animae virtutibus, ea quoque quibus foras effulgebat miraculorum signa testimonium dabant. Ex quibus aliqua breviter memoriae commendare curavimus.

CAP. XXVII. Quomodo interitum Ecgfridi regis, et militiae ipsius quem praedixerat futurum in spiritu viderit absens.

Igitur dum Ecgfridus rex ausu temerario exercitum in Pictos duceret eorumque regna atroci saevitia devastaret; sciens vir Domini Cudberctus adesse tempus de quo anno praeterito interroganti ejus sorori praedixerat, non eum amplius quam uno solum anno esse victurum, venit ad Lugubaliam civitatem, quae a populis Anglorum corrupte Luel vocatur, ut alloqueretur reginam, quae ibidem in monasterio suae sororis

eventum belli exspectare disposuit. Postera autem die deducentibus eum civibus, ut videret moenia civitatis, fontemque in ea miro quondam Romanorum opere exstructum, repente turbatus spiritu, ut stabat super baculum, moestam faciem deflexit ad terram, rursumque erigens se atque ad coelum oculos attollens, ingemuit graviter, et non grandi voce, ait: «Forte modo discrimen factum est certaminis.» At presbyter qui astatat intelligens de quo diceret, incauta velocitate ductus respondit, et dixit: «Unde scis?» Nolens autem ille amplius de his quae sibi erant revelata patefacere: «Nonne videtis, inquit, quam mire mutatus ac turbatus sit aer? Et quis mortalium sufficit investigare iudicia Dei?» Attamen confestim intravit ad reginam, et secreto eam alloquens, erat autem dies sabbati: «Vide, inquit, mature illucescente secunda sabbati ascendas currum, quia die Dominico curru ire non licet, vadasque et regiam civitatem citissime introeas, ne forte occisus sit rex. Ego autem quia crastina die ad vicinum monasterium ob dedicandam ibi ecclesiam venire rogatus sum, expleta dedicatione te continuo subsequor.»

Veniente autem die Dominico, praedicans verbum Dei fratribus ejusdem monasterii, finito sermone et faventibus cunctis qui aderant, rursus ita coepit: «Obsecro, dilectissimi, juxta Apostoli monita vigiletis, stetis in fide, viriliter agatis, et confortemini, ne forte superveniens aliqua tentatio vos imparatos inveniatur: sed memores potius semper illius Dominici praecepti, vigilate et orate ne intretis in tentationem.» Putabant autem quia non multo ante pestilentiae clades et eos et multos circumquaque lata caede straverat, eum de hujusmodi plaga jam reditura fuisse locutum. At ille rursus

assumpto sermone: «Quondam, inquit, cum adhuc in mea demorarer insula solitarius, venerunt ad me quidam de fratribus die sancto dominicae nativitatis, rogabantque ut de mea casula et mansione egrediens, solemnem cum eis et laetum diem tantae venerationis transigerem, quorum precibus devotis acquiescens egrediebar, et consedimus ad epulas. At in media forte refectione dixi ad eos: Obsecro, fratres, caute agamus nos et vigilanter, ne per incuriam forte et securitatem inducamur in tentationem. At illi responderunt, Obsecramus hodie laetum agamus diem, quia natale est Domini nostri Jesu Christi. Et ego: Sic, inquam, faciamus. Cumque post haec aliquandiu epulis, exsultationi, ac fabulis indulgeremus, rursus admonere coepi, ut solliciti existeremus in orationibus et vigiliis, atque ad omnes tentationum incursus parati. Et illi: Bene, inquiunt, et optime doces. Sed tamen quia abundant dies jejuniorum, orationis, et vigiliarum, hodie gaudeamus in Domino. Nam et angelus nascente Domino evangelizabat pastoribus gaudium magnum, quod esset omni populo celebrandum. Et ego: Bene, inquam, faciamus sic. Sed cum epulantibus nobis et diem laetum ducentibus tertio ejusdem admonitionis verba repeterem, intellexere illi quia non frustra haec tam studiose suggererem; et expavescentes dicebant: Faciamus ut doces, quia necessitas magna nobis incumbit, ut contra insidias diaboli, et omnia tentamenta semper accincti spiritaliter vigilemus. Haec dicens, ego nesciebam sicut nec illi aliquid nobis occursurum novae tentationis: sed tantum instinctu mentis admonitus sum adversus subitas tentationum procellas statum cordis semper esse muniendum. At ubi reversi a me, mane ad suum, id est, Lindisfarnense monasterium redierunt, ecce quemdam de suis morbo pestilentiae obiisse reppererunt: et crescente ac

saeviente per dies, imo etiam per menses et annum pene totum eadem clade, nobilissimus ille patrum fratrumque coetus spiritalium pene universus migravit ad Dominum. Et nunc ergo, fratres, vigilate et vos in orationibus, ut si quid vobis tribulationis ingruerit, vos jam paratos inveniat.» Haec dicente venerabili antistite Cudbercto, rebantur, ut praefatus sum, quia de reditu pestilentiae diceret. Sed post unum diem adveniens qui fugerat e bello, occulta viri Dei vaticinia miseris exponebat eloquiis. Probatumque est ipsa die eademque hora, qua viro Dei juxta puteum stanti revelatum est, caesis circumtutoribus, regem hostili gladio fuisse prostratum.

CAP. XXVIII. *Quomodo Herebercto
anachoritae obitum suum praedixerit,
comitatumque illius a Domino
precibus obtinuerit.*

Non multo post tempore, idem famulus Domini Cudberctus ad eandem Lugubaliam civitatem rogatus advenit, quatenus ibidem sacerdotes consecrare, sed et ipsam reginam dato habitu sanctae conversationis benedicere deberet. Erat autem presbyter vitae venerabilis nomine Hereberctus jamdudum viro Dei Cudbercto spiritalis amicitiae foedere copulatus. Qui in insula stagni illius pergrandis de quo Diorwentionis fluvii primordia erumpunt, vitam solitariam ducens, annis singulis ad eum venire, et monita ab eo perpetuae salutis accipere consueverat. Hic cum audisset eum illa in civitate demoratum, venit ex more cupiens salutaribus ejus exhortationibus ad

superna desideria magis magisque inflammari. Qui dum sese alterutrum coelestis sapientiae poculis debriarent, dixit inter alia Cudberctus: «Memento, frater Herebercte, ut modo quidquid opus habes me interroges, mecumque loquaris, quia postquam ab invicem digressi fuerimus, non ultra nos invicem in hoc saeculo carneis oculis videbimus. Certus sum enim quia tempus meae resolutionis instat, et velox est depositio tabernaculi mei.» Qui haec audiens, provolutus ejus pedibus, fuis cum gemitu lacrymis: «Obsecro, inquit, per Dominum, ne me derelinquas, sed tui sodalis memineris, rogesque supernam pietatem, ut cui pariter in terris servivimus, ad ejus videndam claritatem pariter transeamus ad coelos. Nosti enim quia ad tui oris imperium semper vivere studui, et quidquid ignorantia vel fragilitate deliqui, aequae ad tuae voluntatis arbitrium castigare curavi.» Incubuit precibus episcopus, statimque edoctus in spiritu impetrasse se quod petierat a Domino: «Surge, inquit, frater mi, et noli plorare, sed gaudio gaude, quia donavit nobis superna clementia quod rogavimus eam.» Cujus promissionem et prophetiae veritatem, sequens rerum finis astruxit: quia digredientes ab invicem non amplius se corporaliter viderunt, et unius ejusdemque momento temporis egredientes e corpore spiritus eorum mox beata invicem visione conjuncti sunt, atque angelico ministerio pariter ad regnum coeleste translati. Sed Hereberctus diutina prius infirmitate decoquitur, illa fortassis dispensatione dominicae pietatis, ut si quid minus haberet meriti a beato Cudbercto, suppleret dolor continuus longae aegritudinis: quatenus aequatus gratia suo intercessori, sicut uno eodemque diei tempore cum eo de corpore egredi, ita etiam una atque indissimili sede perpetuae beatitudinis mereretur recipi.

CAP. XXIX. *Quomodo uxorem comitis per presbyterum suum aqua benedicta sanaverit.*

Quadam autem die dum parochiam suam circuiens, monita salutis omnibus ruribus, casis et vinculis largiretur, nec non etiam nuper baptizatis ad accipiendam Spiritus sancti gratiam manum imposeret; devenit ad villulam cujusdam comitis, cujus uxor male habens quasi morti proxima jacebat. Cui jam venienti occurrens ipse comes, flexis genibus gratias egit Domino de adventu illius, et introducens eum benigno recepit hospitio. Cumque lotis more hospitalitatis manibus ac pedibus resedisset antistes, coepit referre illi vir de languore conjugis desperatae, obsecrans ut ad aspergendam eam aquam benediceret. «Credo, inquit, quia mox aut sanitati Deo donante restituatur, aut si moritura est, perpetuam de morte transeat ad vitam, citiusque moriendo compendium tam miserabilis ac diutinae vexationis accipiat.» Adnuit deprecanti vir Dei, et allatam benedicens aquam dedit presbytero, praecipiens ut super languidam aspergeret. Qui introgressus cubiculum in quo illa exanimi simillima jacebat, aspersit ipsam et lectulum ejus: sed et os illius aperiens gustum salutiferi haustus immisit. Res mira et vehementer stupenda! mox ut eam aqua benedicta contigit languentem, et quid erga eam gereretur prorsus ignorantem, ita plenam et mentis et corporis sanitatem recepit, ut confestim resipiscens benediceret Dominum, gratiasque referret ei qui tales tantosque hospites ad se visitandam curandamque destinare dignatus est. Nec mora exsurgens, ipsis suae sanitatis

ministris ministerium sana praeuit, pulchroque spectaculo ipsa prima de tota tanti viri familia episcopo potum refectionis obtulit, quae per ipsius benedictionem poculum mortis evasit: secuta exemplum socrus apostoli Petri, quae curata a febribus per Dominum, continuo surgens ministrabat illi et discipulis ejus.

*CAP. XXX. Quomodo puellam oleo perunctam
a dolore capitis laterisque curaverit.*

Neque huic dissimile sanitatis miraculum a venerabile antistite Cudbercto factum, multi qui praesentes fuere testati sunt: e quibus est religiosus presbyter Aedilvald tunc minister viri Dei, nunc autem abbas coenobii Mailrosensis. Dum enim more suo pertransiret universos docendo, devenit in vicum quemdam, in quo erant feminae sanctimoniales non multae, quibus timore barbarici exercitus a monasterio suo profugis, ibidem manendi sedem vir Domini paulo ante donaverat. Quarum una, quae erat cognata praefati sacerdotis Aedilvaldi, gravissimo tenebatur languore depressa; per integrum namque annum intolerabili capitis, et totius lateris alterius dolore vexata, funditus a medicis erat desperata. Indicantibus autem de illa viro Dei, et pro sanatione ejus obsecrantibus his qui venerant cum eo, miseratus ille miseram unxit oleo benedicto. Quae ab illa mox hora meliorari incipiens, post dies paucos plena sospitate convaluit.

CAP. XXXI. *Quomodo per panem ab eo benedictum infirmus sit sanatus.*

Nec silentio praetereundum arbitramur miraculum quod ejusdem viri venerabilis virtute, quamvis ipso absente, patratum cognovimus. Meminimus supra Hildmeri praefecti, cujus uxorem vir Dei ab immundo spiritu liberaverit. Idem autem praefectus postea decidit in infirmitatem gravissimam, adeo ut crescente per dies molestia sterneretur in lectum, et videretur jam jamque esse moriturus. Aderant multi amicorum, qui ad consolandum venerant languentem. Cumque lecto jacentis assiderent, repente unus eorum intulit, quia secum haberet panem quem sibi nuper vir Domini Cudberctus benedictionis gratia daret: «Et credo, inquit, quia hujus gustu possit, si tamen fidei nostrae tarditas non obsistit, medelam recipere salutis.» Erant autem laici omnes, sed religiosi. Conversi igitur ad invicem confitebantur singuli quia absque ulla dubietate crederent per ejusdem benedicti panis communionem eum posse sanari. Implentesque aqua calicem, immiserunt pauxillulum panis illius, et dederunt ei bibere. Cujus statim ut viscera gustus ille aquae per panem sanctificatus attigit, fugit dolor interaneorum omnis, fugit exteriorum tabitudo membrorum. Nec mora expeditum a languore virum salus subsecuta confirmavit, atque ad laudandam famuli Christi sanctitatem, et admirandam fidei non fictae virtutem, merito et ipsum et omnes qui celeritatem tam inopinatae sanationis videre vel audire sustulit.

*CAP. XXXII. Qualiter oblatum sibi in itinere
juvenem moriturum orando revocaret ad vitam.*

Quodam quoque tempore dum sanctissimus gregis dominici pastor sua lustrando circuiret ovilia, devenit in montana et agrestia loca, ubi multi erant de circumpositis late villulis congregati, quibus manus erat imponenda. Nec tamen in montibus ecclesia vel locus inveniri potuit aptus qui pontificem cum suo comitatu susciperet. Tetenderunt ergo ei tentoria in via, et caesis de vicina silva ramusculis, sibi quique tabernacula ad manendum qualia potuere fixerunt. Ubi dum confluentibus ad se turbis vir Dei verbum biduo praedicaret, ac Spiritus sancti gratiam nuper regeneratis in Christo per manus impositionem ministraret, ecce subito apparuerunt mulieres ferentes in grabbato juvenem, longae aegritudinis acerbitate tabefactum, ponentesque in exitu silvae, miserunt ad episcopum, rogantes ut ad accipiendam benedictionem ad se hunc afferri permetteret. Quem cum ad se perductum acerrime vexatum conspiceret, jussit omnes secedere longius. Et ad solita orationis arma confugiens, data benedictione pepulit pestem, quam sollicita medicorum manus pigmentorum compositione nequiverat. Denique eadem hora surgens et accepto cibo confortatus, reddita Deo gratiarum actione, regressus est ad eas quae se portaverant feminas. Sicque factum est ut quae eum illo tristes languidum advexerant, cum eis inde gaudentibus et ipse sospes ac laetabundus domum rediret.

CAP. XXXIII. *Quomodo tempore mortalitatis morientem puerum matri sanum restituerit.*

Eodem tempore pestilentia subito exorta illis in partibus gravissima nece incubuit, ita ut in magnis quondam refertisque habitatoribus villis ac possessionibus, vix parvae raraeque reliquiae et interdum nullae residerent. Unde sanctissimus Pater Cudberctus diligentissime suam lustrans parochiam, eisdem parvissimis quae superfuere reliquiis ministerium verbi et necessariae consolationis opem ferre non desiit. Adveniens autem in viculum quemdam, ibidemque omnibus quos invenerat auxilio exhortationis adhibito, dixit ad presbyterum suum: «Putasne superest quispiam his in locis cui nostra visitatione et allocutione opus sit, an cunctis qui male habebant visis jam transire ad alios licet?» Qui circumspiciens omnia, vidit mulierem eminus stantem, quae, extincto paulo ante filio, fratrem ejus jam morti proximum tenebat in manibus, lacrymisque faciem rigantibus praeteritam pariter et praesentem testabatur aerumnam. Quam cum viro Dei ostenderet, nil moratus ille accessit ad eam, et benedicens dedit osculum puero, dixitque ad matrem: «Ne timeas, nec moesta sis; sanabitur enim et vivet infans, neque ullus ultra de domo tua hac mortalitatis peste deficiet.» Cujus prophetiae veritati ipsa cum filio mater multo exinde tempore vivens testimonium dabat.

*CAP. XXXIV. Qualiter animam cujusdam qui
de arbore cadendo mortuus est ad coelum ferri
conspexerit.*

Interea dum praescius vicini sui obitus vir domini Cudberctus jam decrevisset animo deposita cura pastoralis officii solitariam redire ad vitam, quatenus excussa sollicitudine externa, inter libera orationum et psalmodiae studia diem mortis, vel potius vitae coelestis praestolaretur ingressum, voluit prius non solum sua circuita Parochia, sed et aliis circa fidelium mansionibus visitatis, cunctos necessario exhortationis verbo confirmare, ac sic ipse desideratae solitudinis gaudio refoveri. Quod dum ageret, rogatus a nobilissima et sanctissima virgine Christi Aelfleda abbatissa, cujus superius (**Capp. 23, 24**) memoriam feci, venit ad possessionem monasterii ipsius, quatenus ibidem et ipsam videre atque alloqui, et ecclesiam dedicare deberet. Nam et ipsa possessio non paucis famulorum Christi examine pollebat. Ubi dum hora refectionis ad mensam consedissent, subito Cudberctus aversam a carnalibus epulis mentem ad spiritalia contemplanda sustulit. Unde, lassatis ab officio suo membris corporis, mutato colore faciei, et quasi attonitis contra morem oculis, cultellus quoque quem tenebat decidit in mensam. Quod dum presbyter ejus qui astabat et ministrabat aspiceret, inclinatus ad abbatissam dixit silentio: «Interroga episcopum quid viderit modo; scio enim quia non sine causa manus ejus tremefacta cultellum deseruit, vultusque mutatur illius, sed vidit aliquid spiritale quod nos caeteri videre non quivimus.» At illa statim conversa ad eum: «Obsecro, inquit, domine mi episcopo, dicas quid videris

modo, neque enim frustra lassata tua dextera cultellum quem tenebat amisit.» Qui dissimulare conatus vidisse se quidpiam secreti, jocosè respondit: «Num tota die manducare valebam? jam aliquando quiescere debui.» Illa autem diligentius adjurante ac flagitante ut exponeret visionem: «Vidi, inquit, animam cujusdam sancti manibus angelicis ad regni coelestis gaudia ferri.» Rursus illa: «De quo, inquit, loco adsumpta est?» Respondit: «De tuo monasterio.» Adjecit nomen inquirere. Et ille: «Tu mihi, inquit, die crastino, missas celebranti nomen ejus indicabis. Haec audiens illa, confestim misit ad majus suum monasterium, videre qui nuper raptus esset e corpore.» At nuntius omnes ibidem salvos incolumesque reperiens, postquam mane facto reverti ad Dominam coepit, obvios habuit eos qui corpus defuncti fratris sepeliendum in carro deferrent. Interrogansque qui esset, didicit quia quidam de pastoribus bonae actionis vir, incautius in arborem ascendens deciderat deorsum, et contrito corpore ipsa hora spiritum exhalavit, qua hunc vir Domini ad coelestia ductum videbat. Quod dum rediens abbatissae referret, statim illa ingressa ad episcopum jam tunc dedicantem ecclesiam, stupore femineo quasi novum aliquid incertumque nuntiatura: «Precor, inquit, Domine mi episcope, memineris ad missas Hadwaldi mei, hoc enim viro erat nomen, qui heri cadendo de arbore defunctus est.» Tunc liquido omnibus patuit, quia multiformis prophetiae spiritus viri sancti praecordiis inerat, qui et in praesenti occultum animae raptum videre, et quid sibi in futuro ab aliis indicandum esset potuit praevidere.

CAP. XXXV. *Quomodo aquam gustando in vini saporem converterit.*

Inde peragratis ex ordine superioribus locis, venit ad monasterium virginum, quod non longe ab ostio Tini fluminis, situm supra (**Cap. 3**) docuimus, ubi a religiosa, et ad saeculum quoque nobilissima famula Christi Verca abbatissa magnifice susceptus, postquam de meridiana quiete surrexerunt, sitire se dicens, ut biberet rogavit. Quaerebant quid bibere vellet, rogantes ut vinum sive cervisiam afferri liceret. «Aquam, inquit, date mihi.» Qui haustam de fonte aquam obtulerunt ei. At ille, data benedictione, ubi paululum gustavit, dedit astanti presbytero suo, qui reddidit ministro. Et minister, accepto poculo: «Licet, inquit, mihi bibere de potu de quo bibit episcopus?» Respondit: «Etiam, quare non licet?» Erat autem et ille presbyter ejusdem monasterii. Bibit ergo, et visa est ei aqua quasi in saporem vini conversa; tantique sibi testem volens adhibere miraculi fratrem qui proxime astabat, porrexit ei poculum. Qui cum et ipse biberet, ejus quoque palato pro aqua vinum sapiebat. Aspectabant autem mirantes ad invicem, et ubi vacuum tempus ad loquendum receperunt, confitebantur alterutrum, quia viderentur sibi nunquam melius vinum bibisse, sicut unus ex ipsis postea in nostro monasterio, quod est ad ostium Wiri fluminis, non parvo tempore demoratus, ibidemque nunc placida quiete sepultus, sua mihi relatione testatus est.

CAP. XXXVI. *Quomodo inobedientes ei quosdam fratres tempestas maris obsederit.*

Duobus igitur annis in regimine episcopali transactis, sciens in spiritu vir Domini Cudberctus appropinquare diem sui transitus, abiecit pondus curae pastoralis, atque ad dilectum eremiticae conversationis agonem quantocius remeare curavit, quatenus inolita sibi sollicitudinis mundanae spineta liberior priscae compunctionis flamma consumeret. Quo tempore saepius ad visitantes se fratres de mansione sua egredi, eosque praesens solebat alloqui. Libet autem referre quoddam tunc ab eo factum miraculum, quo clarius elucescat quantum viris sanctis obtemperandum sit, etiam in his quae negligentius imperare videntur. Quadam die dum venissent quidam, egressusque ille exhortatorio eos sermone reficeret, post admonitionem completam subjunxit dicens: «Jam hora est ut ad mansionem meam regrediar; vos autem quia proficisci disponitis, primo sumite cibos et aucam illam, pendebat enim auca in pariete, coquite et comedite, et sic in nomine Domini navem ascendite ac domum redite.» Dixerat haec, et data oratione ac benedictione, suam mansionem introiit. Illi autem ut praeceperat sumpsere cibos: sed quia abundabant cibis quos secum attulerant, aucam de qua praeceperat tangere non curabant.

At cum refecti naviculam vellent ascendere, exorta subito tempestas fera omnem eis navigandi facultatem abstulit. Factumque est ut septem diebus fervente unda conclusi tristes in insula residerent; nec tamen culpam inobedientiae pro qua huiusmodi carcerem patiebantur, ad memoriam revocarent.

Qui cum sedulo ad Patris colloquium reversi, ac de reditus sui dispendio conquesti, patientiae ab illo monita perciperent; septima tandem die egressus ipse ad eos, volebat moestitiam eorum gratia suae visitationis et consolationis piaie verbo lenire. Ingressus autem domum in qua manebant, ut vidit aucam non fuisse comestam, placido vultu et laeto potius sermone redarguit eorum inobedientiam: «Nonne, inquit, incomesta adhuc pendet auca? et quid mirum si vos mare non sivit abire? Citissime ergo mittite eam in caldariam: coquite et comedite, ut possit mare quiescere, et vos domum remittere.» Fecerunt statim ut jusserrat, contigitque miro ordine, ut cum ad praeceptum viri Dei coctura in caldaria foco agente fervere coepisset, eadem hora unda in mari cessantibus ventis suo a fervore quiesceret. Expleta itaque refectioe videntes mare placidum ascenderunt navim, et secundis flatibus cum gaudio simul et pudore domum remeaverunt: pudebat namque eos inobedientiae et sensus tardioris, quo vetabantur suum etiam inter flagella conditoris dignoscere et emendare reatum; gaudebant quia intellexere tantam fuisse Deo curam de fideli suo famulo, ut contemptum ejus etiam per elementa vindicaret; gaudebant quia videre tantam suimet curam suo fuisse creatori, ut etiam manifesto miraculo ipsorum errata corrigeret. Hoc sane quod retuli miraculum, non quolibet auctore, sed uno eorum qui interfuere narrante cognovi, vitae videlicet venerabilis monacho et presbytero ejusdem monasterii Cynemundo, qui plurimis late fidelium longaevitatis et vitae gratia jam notus existit.

CAP. XXXVII. *Quanta aegrotus tentamenta
pertulerit, quidve de sua sepultura mandaverit.*

Repetiit autem insulam mansionemque suam vir Dei Cudberctus mox peracta die solemni nativitatis dominicae. Cumque eum navem ascensurum caterva fratrum circumstaret, interrogavit unus ex eis, veteranus et venerabilis vitae monachus, fortis quidem fide, sed dysenteriae morbo corpore jam factus imbecillis: «Dic nobis, inquit, domine episcope, quando reditum tuum sperare debeamus.» At ille simpliciter interroganti, simpliciter et ipse quod verum noverat pandens: «Quando, inquit, meum corpus huc referetis.» Qui cum duos ferme menses in magna repetitae suae quietis exultatione transigeret, multo consuetae distractionis rigore corpus mentemque constringeret; arreptus infirmitate subita, temporalis igne doloris ad perpetuae coepit beatitudinis gaudia praeparari. Cujus obitum libet verbis illius cujus relatione didici describere, Herefridi videlicet devotae religionis presbyteri, qui etiam tunc Lindisfarnensi monasterio abbatis jure praefuit. «Tribus, inquit, hebdomadibus continuis, infirmitate decoctus, sic ad extrema pervenit. Siquidem quarta feria coepit aegrotare, et rursus quarta feria finita aegritudine migravit ad Dominum. At cum mane primo inchoatae infirmitatis venirem, nam et ante triduum cum fratribus insulam adieram, cupiens solitae benedictionis et exhortationis ab eo solatia percipere, ut dato juxta morem signo me advenisse prodidi, processit ad fenestram, et salutanti se mihi suspirium pro responso reddidit. Cui ego: Quid habes, inquam, domine mi episcope, an forte nocte hac tuus te languor tetigit? At ille: Etiam, inquit, languor me tetigit nocte hac. Putabam quia de veteri sua

infirmirate cujus quotidiana pene molestia consueverat excoqui, non autem de nova et insolita diceret. Nec plura interrogans: Da, inquam, benedictionem nobis, quia jam tempus navigandi ac domum repetendi adest. Facite, inquit, ut dicis, ascendite navem, ac domum salvi redite. Cum autem Deus suscepit animam meam, sepelite me in hac mansione juxta oratorium meum ad meridiem, contra orientalem plagam sanctae crucis quam ibidem erexi. Est autem ad aquilenalem ejusdem oratorii partem sarcophagum terrae cespite abditum, quod olim mihi Cudda venerabilis abbas donavit. In hoc meum corpus reponite, involventes in sindone quam invenietis istic. Nolui quidem ea vivens indui, sed pro amore dilectae Deo feminae quae hanc mihi misit, Vercae videlicet abbatissae, ad obvolvendum corpus meum reservare curavi. Audiens haec: Obsecro, inquam, Pater, quia, infirmantem et moriturum te audio, aliquos de fratribus hic ad ministrandum tibi remanere permittas. At ille: Ite, inquit, modo, tempore autem opportuno redite. Cumque diligentius obsecrans ut ministerium susciperet nequaquam impetrare valerem, tandem interrogavi quando deberemus reverti. Qui ait: Quando Deus voluerit, et ipse vobis ostenderit. Fecimus ut jusserat, convocatisque mox in ecclesiam fratribus cunctis, jussi orationem fieri sine intermissione pro eo: Quia videtur, inquiens, mihi ex quibusdam verbis illius appropinquare diem quo sit exiturus ad Deum.

«Eram autem sollicitus de reditu propter infirmitatem ejus; sed quinque diebus obstitit tempestas ne redire possemus; quod divinitus dispensatum fuisse rei probavit eventus. Ut enim omnipotens Deus famulum suum ab omni labe

mundanae fragilitatis ad purum castigaret, utque adversariis ejus, quam nihil contra fidei fortitudinem valerent, ostenderet, voluit eum tanto tempore segregatum ab hominibus, et suae carnis dolore et antiqui hostis acriori certamine probari. Ut autem reddita tranquillitate insulam repetivimus, invenimus eum suo monasterio egressum, sedere in domu in qua nos manere solebamus. Et quia necessitas quaedam poscebat fratres qui mecum venerant renavigare ad proximum littus, ipse remanens in insula, confestim Patri ministerium praebere curavi. Siquidem calefaciens aquam abluebam pedem ejus, qui gratia diutini tumoris jam tunc ulcus habebat, ac profluente sanie cura indigebat; sed et vinum calefaciens attuli, eumque gustare rogavi. Videbam namque in facie ejus quia multum inedia simul et languore erat defessus. Completa curatione, resedit quietus in stratu, resedi et ego juxta eum. Cumque sileret, dixi: Video, domine episcope, quia multum vexatus es ab infirmitate, postquam recessimus a te: et mirum quare nolueris, ut aliquos nostrum qui tibi ministrarent, hic dimitteremus abeuntes. At ille: Dei, inquit, providentia et voluntate gestum est, ut praesentia et auxilio destitutus humano, aliqua paterer adversa. Postquam enim a me digressi estis continuo coepit ingravescere languor: ideoque de mea mansionem egrediens huc intravi, ut quicumque vestrum mihi ministraturi advenirent, hic me invenire possent, nec meam mansionem necesse haberent ingredi. Ex quo autem ingrediens hac in sede membra composui, non movi me hinc, sed quinque diebus his et noctibus hic quietus permansi. Cui ego: Et quomodo, inquam, domine mi episcope, sic vivere potuisti? Num absque cibi perceptione tanto tempore mansisti? Tum ille relecto lectisternio cui supersedebat, ostendit ibi cepas quinque

reconditas, et ait: Hic mihi victus erat his diebus. Quotiescunque enim os ariditate ac siti nimia ardebat, haec gustando me refrigerare ac recreare curavi. Videbatur autem una de cepis minus quam dimidia parte corrosa. Insuper et concertatores mei nunquam per omne tempus ex quo in hac insula conversari coepi, tot mihi persecutiones, quot in his quinque diebus intulere. Non audebam interrogare quae essent tentationes de quibus dixerat, tantum rogavi ut ministros susciperet. Adnuit ille, et quosdam nostrum secum retinuit, in quibus erat major Beda presbyter, qui ministerio ejus familiariter semper adesse consueverat. Ideoque donationum acceptationumque ejus omnium conscius erat indubius, quem ob id maxime secum manere voluit, ut si cujuslibet acceptis muneribus digna recompensatione non respondisset, illius admonitione recoleret, et priusquam obiret sua cuique restitueret. Sed et alium quemdam de fratribus specialiter, ut inter ministros sibi adesset designavit. Qui longo quidem ventris fluxu graviter aegrotabat, neque a medicis poterat curari: sed merito religionis, prudentiae et gravitatis dignus exstiterat, qui testis esset verborum quae vir Dei ultima diceret, vel quo ordine migraret ad Dominum.

«Interea rediens domum narrabam fratribus quia venerabilis Pater in sua se insula sepeliri juberet. Et videtur, inquam, mihi justius esse multo, et dignius impetrare ab eo, quatenus huc transferri corpus suum, et juxta honorem congruum in ecclesia condi permittat. Placuerunt illis quae dixeram, et venientes ad episcopum rogabamus, dicentes: Non ausi sumus, domine episcope, contemnere jussionem tuam, qua te hic tumulari mandasti, et tamen rogandum videbatur nobis, ut te ad nos transferre et nobiscum mereamur habere. At ille: Et meae,

inquit, voluntatis erat hic requiescere corpore, ubi quantulumcunque pro Domino certamen certavi, ubi cursum consummare desidero, unde ad coronam justitiae sublevandum me a pio iudice spero. Sed et vobis quoque commodius esse arbitror ut hic requiescam, propter incursionem profugorum vel noxiorum quorumlibet: qui cum ad corpus meum forte confugerint, quia qualiscunque sum, fama tamen exiit de me quia famulus Christi sim, necesse habetis saepius pro talibus apud potentes saeculi intercedere, atque ideo de praesentia corporis mei multum tolerare laborem. At nobis multum diu precantibus, laboremque huiusmodi gratum nobis ac levem fore asseverantibus, tandem cum consilio locutus vir Domini: Si meam, inquit, dispositionem superare, et meum corpus illo reducere vultis, videtur mihi optimum ut in interioribus basilicae vestrae illud tumultetis, quatenus et ipsi cum vultis meum sepulcrum visitare possitis, et in potestate vestra sit an aliqui illo de advenientibus accedant. Gratias egimus permissioni et consilio illius, flexis in terra genibus, ac domum redeuntes frequentius illum exinde visitare non destitimus.»

CAP. XXXVIII. *Quomodo ministrum suum a profluvio ventris sanaverit aegrotus.*

«Cumque increscente languore videret tempus suae resolutionis instare, praecepit se in suam mansiunculam atque oratorium referri. Erat autem hora diei tertia. Portavimus ergo illum, quia prae molestia languoris ipse non valebat ingredi. At ubi ad portam pervenimus, rogabamus ut alicui nostrum

liceret ad ministrandum ei pariter intrare. Non enim per annos plurimos quispiam illuc praeter ipsum intraverat. Qui circumspectis omnibus, vidit fratrem, cuius supra memini, ventris fluxu languentem, et ait: Walhstod ingrediatur mecum, hoc enim erat nomen fratri. Qui cum ad nonam usque horam intus cum illo maneret, sic egrediens vocavit me: Episcopus, inquit, te iussit intrare ad se. Possum autem tibi rem referre novam permirabilem, quia ex quo ingrediens illuc tetigi episcopum deducturus eum ad oratorium, continuo sensi me omni illa longae infirmitatis molestia carere. Non autem dubitandum supernae pietatis hoc dispensatione procuratum, ut qui multos antea sospes adhuc valensque curaverat, hunc quoque moriturus curaret: quatenus hoc quoque indicio pateret, etiam corpore infirmatus vir sanctus quantum spiritu valeret. In qua profecto curatione sequebatur exemplum sanctissimi et reverentissimi Patris Aurelii Augustini episcopi: qui dum pressus infirmitate qua et mortuus est, in lecto decumberet, venit quidam cum suo aegroto, rogans ut eidem manum imponeret, quo sanus esse posset. At ille: Si, inquit, aliquid in his possem, mihi hoc utique primitus praestitisset. Rursus is qui venerat: Te, inquit visitare praeceptus sum, siquidem in somnis dictum accepi: Vade ad Augustinum episcopum ut ille tibi manum imponat, et salvus eris. Quo ille audito, mox aegrotanti manum benedicens imposuit: nec mora, sanatum ad propria remisit.»

*CAP. XXXIX. Quae ultima fratribus mandata
dederit, et ut percepto viatico inter verba
orationis spiritum reddiderit.*

«Intravi autem, inquit, ad eum circa horam diei circiter nonam, invenique eum recumbentem in angulo sui oratorii contra altare; adsidere coepi, et ipse nec multa loquebatur, quia pondus aegritudinis facilitatem loquendi minoraverat. Verum me diligentius inquirente, quem haereditarium sermonem, quod ultimum vale fratribus relinqueret, coepit disserere pauca, sed fortia de pace et humilitate, cavendisque eis qui his obluctari quam oblectari mallent. Pacem, inquit, inter vos semper et charitatem custodite divinam, et cum de vestro statu consilium vos agere necessitas poposcerit, videte attentius ut unanimes existatis in consiliis. Sed et cum aliis Christi famulis mutuum habetote concordiam, nec venientes ad vos hospitalitatis gratia domesticos fidei habeatis contemptui, sed familiariter ac benigne tales suscipere, tenere ac dimittere curate, nequaquam vos meliores arbitantes caeteris ejusdem fidei et vitae consortibus. Cum illis autem qui ab unitate catholicae pacis, vel Pascha non suo tempore celebrando, vel perverse vivendo aberrant, vobis sit nulla communio. Sciatisque et memoria retineatis, quia si vos unum e duobus adversis eligere necessitas coegerit, multo plus diligo, ut eruentes de tumulo tollentesque vobiscum mea ossa recedatis ab his locis, et ubicunque Deus providerit incolae maneatis, quam ut ulla ratione consentientes iniquitati schismaticorum jugo colla subdatis. Catholica Patrum statuta diligentissime discere atque observare contendite: ea quoque quae per meum ministerium vobis divina pietas instituta vitae

regularis dare dignata est, exercete solliciti. Scio enim quia, etsi quibusdam contemptibilis vixi, post meum tamen obitum apertius qualis fuerim, et quam mea doctrina non sit contemnenda videbitis. Haec et his similia vir Domini per intervalla locutus, quia vis, ut diximus, infirmitatis possibilitatem loquendi ademerat, quietum expectatione futurae beatitudinis diem duxit ad vesperam, cui etiam pervigilem quietus in precibus continuavit et noctem. At ubi consuetum nocturnae orationis tempus aderat, acceptis a me sacramentis salutaribus, exitum suum quem jam venisse cognovit, dominici corporis et sanguinis communionem munivit; atque elevatis ad coelum oculis, extensisque in altum manibus, intentam supernis laudibus animam ad gaudia regni coelestis emisit.»

CAP. XL. Quomodo juxta prophetiam psalmi quem eo moriente cantaverant, Lindisfarnenses sint impugnati, sed Domino juvante iterum protecti.

«At ego statim egressus, nuntiavi obitum ejus fratribus qui et ipsi noctem vigilando atque orando transegerant, et tunc forte sub ordine nocturnae laudis dicebant psalmum quinquagesimum nonum, cujus initium est: *Deus, repulisti nos et destruxisti nos, iratus es et misertus es nobis*. Nec mora, currens unus ex eis, accendit duas candelas; et utraque tenens manu, ascendit eminentiorem locum, ad ostendendum fratribus qui in Lindisfarnensi monasterio manebant, quia

sancta illa anima jam migrasset ad Dominum. Tale namque inter se signum sanctissimi ejus obitus condixerant. Quod cum videret frater, qui in specula Lindisfarnensis insulae longe de contra eventus ejusdem pervigil exspectaverat horam, cucurrit citius ad ecclesiam, ubi collectus omnis fratrum coetus nocturnae psalmodiae sollemnia celebrabat, contigitque ut ipsi quoque, intrante illo, praefatum canerent psalmum. Quod superna dispensatione procuratum rerum exitus ostendit. Siquidem, sepulto viro Dei, tanta ecclesiam illam tentationis aura concussit, ut plures e fratribus loco magis cedere quam talibus vellent interesse periculis. At tamen post annum ordinato in episcopatum Eadbercto, magnarum virtutum viro et in Scripturis nobiliter erudito maximeque eleemosynarum operibus dedito, fugatis perturbationum procellis, ut Scripturae verbis loquar, aedificavit Jerusalem, id est, visionem pacis, Dominus, et dispersiones Israel congregavit. Sanavit contritos corde, et alligavit contritiones eorum, ut palam daretur intelligi quid significaverit psalmus cum cognita beati viri morte cantatus: quia, videlicet, post ejus obitum repellendi ac destruendi essent cives ejus, sed post ostensionem irae minantis coelesti protinus miseratione refovendi. Cujus sequentia quoque psalmi eidem sensui concordare qui retractat intelligit. Impositum autem navi corpus venerabile Patris, ad insulam Lindisfarnensium retulimus: quod magno occurrentium agmine chorisque canentium susceptum est, atque in ecclesia beati Apostoli Petri in dextera parte altaris petrino in sarcophago repositum.»

CAP. XLI. *Quomodo puer daemoniacus sit
humo, cui lavacrum corporis ejus infusum est, in
aquam missa sanatus.*

Sed nec defuncto ac tumultato Christi famulo signa sanitatum quae vivens exercuerat, cessare potuerunt. Contigit namque puerum quemdam in territorio Lindisfarnensium, atrocissimo daemone vexari, ita ut sensu rationis funditus amisso clamaret, ejularet, et vel sua membra vel quidquid attingere posset morsibus dilaniare niteretur. Missus est ad energumenum presbyter de monasterio: qui cum solitus fuisset per exorcismi gratiam immundos fugare spiritus, huic tamen obsesso prodesse nil prorsus valebat. Unde dedit consilium patri illius, ut impositum carro puerum ad monasterium deferret, atque ad reliquias beatorum martyrum quae ibi sunt Dominum pro illo precaretur. Fecit ut monuerat, sed noluerunt sancti Dei martyres ei petitam reddere sanitatem, ut quam celsum inter se locum Cudberctus haberet, ostenderent. Cum ergo insanus ululando, ingemiscendo, et frendendo dentibus nimio cunctorum visus et auditus horrore concuteret, nec esset qui aliquod remedii genus excogitare quivisset, tum ecce quidam de presbyteris edoctus in spiritu per opitulationem beati Patris Cudbercti illum posse sanari, venit clanculo ad locum, ubi noverat effusam fuisse aquam, qua corpus ejus defunctum fuerat lotum; tollensque inde modicam humi particulam immisit in aquam; quam deferens ad patientem infudit in ore ejus, quo horribiliter hiantes voces diras ac flebiles emittebat. Statim autem ut attigit aquam, continuit clamores, clausit os, clausit et oculos, qui sanguinei et furibundi patebant, caput et corpus totum reclinavit in

requiem. Qui etiam placido sopore noctem transegit, et mane de somno simul et vesania consurgens, liberatum se a daemonio quo premebatur beati Cudbercti meritis et intercessione cognovit. Mirandum et bonis omnibus delectabile spectaculum, cum videres filium cum patre sospitem loca sancta circuire, ac sanctorum auxilio gratias sanissima mente referre, qui pridie prae insania mentis nec seipsum quis esset vel ubi esset poterat agnoscere. Qui ubi, tota fratrum caterva astante, vidente et congratulante, ad reliquias martyrum genibus flexis dedit laudem Deo Domino et Salvatori nostro Jesu Christo, jam et ab hostis verbere liberatus, et in fide firmior quam fuerat effectus, ad propria rediit. Ostenditur usque hodie fossa illa cui memorabile infusum est lavacrum, quadrato schemate facta, ligno undique circumdata, et lapillis intus impleta. Est autem juxta ecclesiam in qua corpus ejus requiescit, ad partem Meridianam. Factumque est ex eo tempore, ut plures sanitatum operationes per eosdem lapides vel eandem terram, Domino donante, fierent.

CAP. XLII. Quomodo corpus ipsius post undecim sit annos sine corruptione repertum.

Volens autem latius monstrare divina dispensatio, quanta in gloria vir sanctus post mortem viveret, cujus ante mortem vita sublimis crebris etiam miraculorum patebat indiciis, transactis sepulturae ejus annis undecim, immisit in animo fratrum ut tollerent ossa illius, quae, more mortuorum, consumpto jam et in pulverem redacto corpore reliquo, sicca

invenienda rebantur, atque in levi arca recondita, in eodem quidem loco, sed supra pavementum dignae venerationis gratia locarent. Quod dum sibi placuisse Eadbercto antistiti suo medio ferme Quadragesimae tempore referrent, adnuit consilio eorum, jussitque ut die depositionis ejus, quae est tertia decima Kalendarum Aprilium, hoc facere meminissent. Fecerunt autem ita. Et aperientes sepulcrum, invenerunt corpus totum quasi adhuc viveret integrum, et flexibilibus artuum compagibus multo dormienti quam mortuo similis. Sed et vestimenta omnia quibus indutum erat non solum intemerata, verum etiam prisca novitate et claritudine miranda parebant. Quod ubi viderunt fratres, nimio mox timore sunt et tremore percussi, adeo ut vix aliquid loqui, vix auderent intueri miraculum quod parebat, vix ipsi quid agerent nossent.

Extremam autem indumentorum ejus partem pro ostendendo incorruptionis signo tollentes, nam quae carni illius proxima aderant prorsus tangere timebant, festinarunt referre antistiti quod invenerant: qui tum forte in remotiore a monasterio loco, refluis undique maris fluctibus cincto solitarius manebat. In hoc etenim semper Quadragesimae tempus agere, in hoc quadraginta ante dominicum natale dies in magna continentiae, orationis et lacrymarum devotione ducere consueverat. In quo etiam venerabilis praecessor ejus Cudberctus, priusquam Farne peteret, sicut et supra docuimus, aliquandiu secretus Domino militabat. Attulerunt autem et partem indumentorum, quae corpus sanctum ambierant. Quae cum ille et munera gratanter acciperet, et miracula libenter audiret, nam et ipsa indumenta quasi Patris adhuc corpori circumdata miro deosculabatur affectu: «Nova, inquit, indumenta corpori pro his quae tulistis circumdate, et sic

reponite in theca quam parastis. Scio autem certissime quia non diu vacuus remanebit locus qui tanta coelestis miraculi virtute consecratus est. Et beatus est multum, cui in eo sedem quiescendi Dominus verae beatitudinis auctor atque largitor concedere dignatur. Adjecitque mirando, quae quondam versibus dixi, et ait:
«Quis Domini expediet coelestia munera dictis,
Vel paradisiacas quae capit auris opes? Dum pius infesti disrupto pondere lethi,
Vivere siderea semper in arce dabit;
Mortua nunc tanto qui membra decorat honore,
Pulchraque perpetuae pignora praestat opis.
Quamque beata domus sub tantoque hospite fulges,
Nescia quae naevi lumine laeta micas!
Nec tibi difficile, Omnipotens, mandare sub arvo,
Ne depasta voret funera labes edax;
Qui triduo servas ceti sub viscere vatem,
Lucis iter pandens mortis ab ore tuo;
Qui ignibus in mediis insontia membra tueris,
Ne Hebraeum noceat Chaldea flamma decus;
Dena quater renovas per frigora plebis amictum
Quae variam fugiens invia servat humum;
Qui rediviva levem formas in membra favillam,
Cum tremet angelicis mundus ab axe tubis.»

Haec et hujusmodi plura ubi multis cum lacrymis, ac magna compunctione pontifex tremente lingua complevit, fecerunt fratres ut jusserrat: et involutum novo amictu corpus levique in theca reconditum, super pavementum sanctuarii composuerunt.

CAP. XLIII. *Quomodo corpus Eadbercti
episcopi in tumultu viri Dei ponentes,
sarcophagum illius desuper posuerint.*

Interea Deo dilectus antistes Eadberctus morbo corripitur acerbo, et crescente per dies multumque ingravescente ardore languoris, non multo post, id est, pridie Nonas Maias, etiam ipse migravit ad Dominum: impetrato ab eo munere, quod diligentissime petierat, videlicet, ut non repentina morte, sed longa excoctus aegritudine transiret e corpore. Cujus corpus in sepulcro beati Patris Cudbercti ponentes, apposuerunt desuper arcam in qua incorrupta ejusdem Patris membra locaverant. Ubi nunc usque si petentium fides exigat, miraculorum signa fieri non desinunt. Sed et indumenta quae sanctissimum corpus ejus vel vivum vel sepultum vestierant, a gratia curandi non vacant.

CAP. XLIV. *Qualiter aegrotus ad tumbam ejus
sit orando curatus.*

Denique adveniens transmarinis e partibus clericus quidam reverentissimi et sanctissimi Wilbrordi Clementis Fresonum gentis episcopi, dum aliquot dies ibidem hospes moraretur, decidit in infirmitatem gravissimam, ita ut invalescente per longum tempus molestia jam desperatus jaceret. Qui cum victus dolore videretur sibi nec mori nec vivere posse, invento

salubri consilio dixit ministro suo: «Obsecro perducas me hodie post celebratas missas, adorare ad corpus sacratissimi viri Dei, erat enim dies Dominica: spero per gratiam intercessionis ejus his cruciatibus eripiar, ut vel sanatus ad praesentem vitam redeam, vel defunctus perveniam ad aeternam.» Fecit ille ut rogaverat, baculoque innitentem aegrotum in ecclesiam non parvo cum labore perduxit. Qui cum ad sepulcrum sanctissimi ac Deo dilecti Patris genua curvaret, caput in terram dimitteret, pro sua sospitate rogaret, tantas continuo vires suum corpus de incorrupto illius corpore accepisse persensit, ut absque labore ipse ab oratione resurgeret; absque adminiculo vel ministri ducentis, vel baculi sustentantis, ad hospitium rediret. Qui post dies paucos roborata ad integrum virtute, viam quam disposuerat peregit.

CAP. XLV. *Quomodo paralyticus sit per ejus calceamenta sanatus.*

Erat in monasterio quodam non procul inde posito adolescens, ea quam Graeci paralysin vocant infirmitate, omni membrorum officio destitutus. Unde abbas ipsius, sciens in monasterio Lindisfarnensium medicos esse peritissimos, misit eum illo, rogans infirmanti si quid possent curationis conferrent. Qui cum suo quoque abbate et episcopo jubentibus diligenter illi assisterent, et quidquid nossent erga eum industriae medicinalis impenderent, nihil omnino proficere valebant: quin potius crescebat quotidie morbus, et paulatim

in deteriora vergebat, adeo ut excepto ore nullum pene membrum posset loco movere. Cumque a carnalibus medicis diu frustra laborantibus desperatus ac desertus jaceret, confugit ad auxilium medici coelestis: qui in veritate petitus, propitius fit omnibus iniquitatibus nostris, et qui sanat omnes languores nostros. Rogavit namque ministrum suum, ut aliquam sibi portionem de incorruptibilibus sacri corporis afferret exuviis, quia crederet per hujus se virtutem, ad gratiam sanitatis Domino largiente reversurum. Qui consulto abbate attulit calceamenta, quae viri Dei in sepulcro pedes induerant, et ea pedibus dissolutis aegroti circumdedit: siquidem primo a pedibus eum paralysis adprehenderat. Fecit autem hoc noctis initio, cum tempus requiescendi adesset; statimque ille placidum dimissus in soporem, procedente intempestae noctis silentio, coepit alternis palpitare pedibus, ut palam qui vigilabant et videbant ministri animadverterent, quia donata per reliquias viri sancti virtute medicandi, sanitas optata a planta pedum per caetera membra esset transitura. At ubi consuetum in monasterio nocturnae orationis signum insonuit, excitatus sonitu resedit ipse. Nec mora, solidatis interna virtute nervis, artuumque compagibus universis, ac dolore fugato, sanatum se esse intelligens surrexit, et in gratiarum actione Domino omne nocturnae sive matutinae psalmodiae tempus stando persolvit. Mane autem jam facto processit ad ecclesiam, videntibusque et congratulantibus universis, circuit loca sancta orando, et suo Salvatori sacrificium laudis offerendo. Factumque est ut pulcherrima rerum conversione, is qui dissolutus toto corpore illuc in vehiculo perlatus fuerat, inde strictis firmatisque membris omnibus domum per se rediret incolumis. Unde meminisse

juvat, quia haec est immutatio dexteræ Excelsi, cujus memoranda ab initio mirabilia mundo fulgere non cessant.

CAPUT XLVI. *Qualiter anachorita Felgeldus operimento parietis ejus sit a vultus tumore mundatus.*

Nec praetereundum arbitror quid miraculi coelestis etiam per reliquias sanctissimi oratorii in quo Pater venerabilis solitarius Domino militare consueverat, divina pietas ostenderit. Quod tamen utrum meritis ejusdem beati Patris Cudbercti, an successoris ejus Aedilwaldi, viri aequæ Deo dediti ascribendum sit, internus Arbiter noverit. Neque aliqua ratio vetat utriusque merito factum credi, comitante etiam fide reverentissimi Patris Felgeldi, per quem et in quo miraculum ipsum quod refero sanationis completum est. Ipse est qui tertius ejusdem loci et militiae spiritalis haeres, hodie major septuagenario in magno vitae futurae desiderio terminum praesentis expectat. Cum ergo viro Domini Cudbercto ad coelestia regna translato, Aedilwaldus ejusdem insulae et monasterii colonus existere coepisset, qui et ipse multos antea per annos in monachica conversatione probatus, rite gradum anachoreticae sublimitatis ascendebat; reperit quia parietes praefati oratorii, qui tabulis minus diligenter coaptatis erant compositi, longa essent vetustate dissoluti, et separatis ab invicem tabulis facilem turbinibus praebuissent ingressum. Sed vir venerabilis, qui coelestis aedificii magis quam terreni decorem quaerebat, sumpto feno vel argilla, vel quidquid

hujusmodi materiae reperisset, stipaverat rimulas, ne quotidianis imbrium sive ventorum injuriis ab orandi retardaretur instantia. Cum haec igitur Aedilwaldus ingressus locum vidisset, postulavit a frequentantibus se fratribus pelliculam vituli, eamque illo in angulo quo et ipse et praedecessor ejus Cudberctus saepius orans stare vel genuflectere solebat, clavis affixam violentiis procellarum opposuit. At postquam ipse quoque, expletis ibi duodecim continuis annis, gaudium supernae beatitudinis intravit, ac tertius locum eundem Felgeldus incolere coepit, placuit reverentissimo Lindisfarnensis Ecclesiae pontifici Eadfrido, dissolutum vetustate oratorium illud a fundamentis restaurare. Quod dum esset opus expletum, et multi devota religione a beato Christi athleta Felgeldo postularent, quatenus aliquam illis particulam de reliquiis sancti ac Deo dilecti Patris Cudbercti, sive successoris ejus Aedilwaldis dare debuisset, visum est illi divisam particulatim memoratam pelliculam petentibus dandam. Sed daturus eam aliis, prius in se ipse quid haec virtutis haberet expertus est. Habebat namque vultum deformi rubore simul et tumore perfusum: cujus quidem futuri in eo languoris et prius, cum adhuc communi inter fratres vita degeret, aspicientibus in facie ejus signa patebant. At cum in solitudine remotus minorem corpori cultum, majorem adhiberet continentiam, et quasi diutino carcere inclusus, rarius vel fotu solis, vel aeris uteretur afflatu, excrevit languor in majus, faciemque totam tumentis ardore replevit. Timens ergo ne forte magnitudine hujusmodi infirmitatis solitariam deserere vitam, et communem necesse esset conversationem repetere, fideli usus est praesumptione, speravitque se illorum ope curandum, quorum se mansionem tenere, et vitam gaudebat imitari. Mittens enim praefatae

partem pelliculae in aquam, ipsa aqua lavit suam faciem, statimque tumor omnis qui hanc obsederat, et scabies foeda recessit, juxta quod mihi et primo religiosus quidam presbyter hujus monasterii Girwensis indicavit, qui se vultum illius, et prius tumentem ac deformem nosse, et postea mundatum per fenestram manu palpasse referebat; et ipse postmodum Felgeldus retulit, astruens quia res ita ut presbyter narraverat esset expleta, et quod ex eo tempore, cum inclusus per multa annorum curricula maneret, ut prius, immunem ab hujusmodi molestia vultum semper haberet, agente gratia Dei omnipotentis, quae et in praesenti multos, et in futuro omnes cordis et corporis nostri languores sanare consuevit, satiansque in bonis desiderium nostrum, sua nos in perpetuum misericordia et miseratione coronat. Amen.